

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERALNO MINISTARSTVO FINANSIJA/FINANCIJA

**SMJERNICE EKONOMSKE I
FISKALNE POLITIKE
FEDERACIJE BIH
ZA PERIOD 2023.-2025. GODINE**

Sarajevo, maj/svibanj 2022.

Lista skraćenica

BIH- Bosna i Hercegovina

FBIH-Federacija Bosne i Hercegovine

BDP- Bruto društveni proizvod

FMF- Federalno ministarstvo finansija

DEP- Direkcija za ekonomsko planiranje BiH

FZS- Federalni zavod za statistiku

BHAS- Agencija za statistiku BiH

DeMPA- Metodologija za ocjenu učinka upravljanja javnim dugom

ATM- Prosječno vrijeme dospjeća kredita

ATR- Prosječno vrijeme refiksiranja kredita

EUR- Euro

KM- Konvertibilna marka

MMF- Međunarodni monetarni fond

OMA- Odjeljenje za makroekonomsku analizu (pri Upravi za indirektno oporezivanje BiH)

BEPS-Inkluzivni okvir (Base Erosion and Profit Shifting- Erozija porezne baze i premještanje profita)

SADRŽAJ

UVOD	4
1. STRATEŠKI CILJEVI EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE U FEDERACIJI BiH	6
2. OSNOVNI MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI FEDERACIJE BiH	7
2.1. Najnovija makroekonomska kretanja	7
2.2. Makroekonomski okvir za period 2022.-2025. godina	11
2.2.1. <i>Projekcije makroekonomskih pokazatelja u BiH</i>	11
2.2.2. <i>Projekcije makroekonomskih pokazatelja u Federaciji BiH</i>	12
2.3. Rizici po projekcije	15
3. EKONOMSKA I FISKALNA POLITIKA U SREDNJOROČNOM PERIODU	16
3.1. Ekonomska politika	16
3.2. Fiskalna politika	17
3.2.1. <i>Politika rashoda</i>	19
3.2.2. <i>Porezna politika i javni prihodi</i>	20
3.2.3. <i>Javni prihodi za period 2023. – 2025. godina</i>	24
4. JAVNI DUG U SREDNJOROČNOM PERIODU	30
4.1. Struktura duga u Federaciji BiH	31
4.2. Projekcija stanja duga u Federaciji BiH	34
4.3. Upravljanje dugom u Federaciji BiH	34

UVOD

Jedan od segmenata savremene makroekonomske politike čini fiskalna politika koja predstavlja jednu od temeljenih poluga za ostvarenje općih privrednih ciljeva jedne zemlje. Cilj svake države je postići visok i stabilan privredan rast (kroz rast društvenog proizvoda) uz istodobnu visoku zaposlenost i nisku inflaciju te održivu platnobilansnu poziciju, a to je ostvarivo isključivo uz kombinaciju instrumenata fiskalne politike. Značaj fiskalne politike leži u provođenju procesa oporezivanja i prikupljanja poreznih i drugih prihoda s ciljem finansiranja javnih rashoda. Mjere fiskalne politike utječu ne prihode i potrošnju ljudi, pomažu u alokaciji resursa te podstiču investicije.

U skladu sa Zakonom o budžetu Federacije BiH¹, Federalno ministarstvo finansija dostavlja Vladi Federacije BiH na razmatranje i usvajanje prijedlog Smjernica ekonomske i fiskalne politike Federacije BiH (u daljem tekstu: Smjernice) do 15. maja tekuće godine. Vlada FBiH do 31. maja tekuće godine, donosi Smjernice za naredni srednjoročni period.

Smjernice služe kao osnov za izradu godišnjih i srednjoročnih planova nižih nivoa vlasti i imaju za cilj usmjeriti federalna i kantonalna ministarstva i institucije, kao i jedinice lokalne samouprave na politike i aktivnosti koje će najviše doprinijeti ostvarenju definiranih strateških ciljeva.

Ovim dokumentom se definiraju smjer i ciljevi ekonomske i fiskalne politike, visina finansijskih planova korisnika budžetskih sredstava sa naglaskom na dalje provođenje fiskalne konsolidacije i provedbe politike ograničavanja javne potrošnje na svim nivoima vlasti u Federaciji BiH.

Smjernice sadrže:

- Strateške ciljeve ekonomske i fiskalne politike Federacije BiH i usklađene prioritete rashoda i izdataka, uključujući prioritetne strukturalne reforme;
- Osnovne makroekonomske pokazatelje Federacije BiH;
- Osnovne pokazatelje ekonomske i fiskalne politike Federacije BiH;
- Pretpostavke društvenog i privrednog razvoja za fiskalnu i naredne dvije godine;
- Procjenu prihoda i primitaka budžeta, ciljanu fiskalnu poziciju te usklađenu razinu ukupnih ciljanih rashoda i izdataka, a koji odražavaju prethodno navedene prioritete rashoda i izdataka i
- Predviđene promjene javnog duga i strategiju upravljanja istim

Vlada Federacije BiH je u aprilu 2022. god. usvojila Program ekonomskih reformi Federacije BiH za razdoblje 2022.-2024. god.² koji predstavlja stratešku odrednicu reformskih prioriteta Vlade Federacije BiH u narednom periodu i čini sastavni dio napora koje BiH čini na putu EU integracije.

Vlada Federacije BiH je usvojila i Program svog rada za 2022. god.³ kojim su definisani strateški ciljevi i prioritete iste u 2022. god. koji se odnose na projekte jačanja

¹ "Službene novine FBiH" 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 9/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25A/22

² 311. Sjednica Vlade Federacije BiH od 14.04.2022. god.

³ 295. Sjednica Vlade Federacije BiH od 16.12.2021. god.

privrednog razvoja i vladavine prava, kao i nastavak provođenja strukturnih reformi usklađenih sa potrebama BiH.

BiH se obvezala na provedbu Agende 2030 za održivi razvoj koja predstavlja plan djelovanja za prosperitet i dobrobit planete zemlje i njenih stanovnika. Federalna vlada je u tu svrhu usvojila Okvir za realiziranje ciljeva održivog razvoja u BiH⁴ kojim su određena tri glavna pravca održivog razvoja: stvaranje društva jednakih mogućnosti, dobra uprava u javnom sektoru i pametan ekonomski rast. Drugi značajan razvojno-planski dokument koji je u potpunosti usklađen sa spomenutom Agendom je Strategija razvoja Federacije BiH za 2021.-2027. god.⁵ kojom su obuhvaćeni strateški ciljevi koji se odnose na ubrzan i prosperitetan ekonomski i društveni razvoj te odgovoran javni sektor.

Efikasno upravljanje javnim finansijama je jedan od strateških ciljeva u radu Vlade Federacije BiH, zbog čega je ista donijela Strategiju upravljanja javnim finansijama za razdoblje 2021.-2025. god.⁶ koja pruža integrirani okvir za efikasno, efektivno i transparentno korištenje raspoloživih javnih resursa u skladu sa EU i međunarodnim standardima.

⁴ 254. Sjednica Vlade Federacije BiH od 04.02.2021. god.

⁵ 256. Sjednica Vlade Federacije BiH od 18.02.2021. god.

⁶ 260. Sjednica Vlade Federacija BiH od 25.03.2021. god.

1. STRATEŠKI CILJEVI EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE U FEDERACIJI BiH

U Programu rada Vlade Federacije BiH za 2022. god.⁷, su navedeni strateški ciljevi koje ista namjerava implementirati u tekućoj godini, a koji se odnose na ubrzan ekonomski razvoj, prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj, resursno efikasan i održiv razvoj, transparentan, efikasan i odgovoran javni sektor. Navedeni ciljevi će biti realizirani sveobuhvatnim strukturnim reformama kojima će se održati makroekonomska stabilnost i pospješiti rast i konkurentnost. Prioritetne reforme Vlade FBiH obuhvaćene su Programom ekonomskih reformi Federacije BiH za razdoblje 2022.-2024. god.⁸ a odnose se na:

- Upravljanje javnim finansijama koje ima za cilj poboljšati proces planiranja budžeta u Federaciji BiH što će omogućiti veći učinak utroška javnih sredstava, bolji nadzor nad istima, te transparentnost u upravljanju javnim finansijama;
- Zelena tranzicija koja obuhvata prelazak ka zelenoj i kružnoj tranziciji i uspostavu ekonomskih instrumenata u oblasti okoliša i upravljanja posebnim kategorijama otpada;
- Digitalna transformacija industrije, malih i srednjih poduzeća s ciljem jačanja konkurentnosti istih;
- Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije kroz restrukturiranje poreznog opterećenja i rasterećenja oporezivanja rada i smanjenja parafiskalnih opterećenja, stvaranje povoljnijeg poslovnog ambijenta za osnivanje i razvoj subjekata male privrede i podršku razvoju poduzetničke infrastrukture;
- Istraživanje, razvoj i inovacije;
- Reforme ekonomske integracije;
- Reforme tržišta energije i transporta;
- Unaprijeđenje konkurentnosti poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, te podrška razvoju poduzetništva u sektoru turizma i ugostiteljstva;
- Unaprijeđenje povezanosti obrazovanja i tržišta rada i jačanje pristupa i kvaliteta obrazovanja;
- Povećanje efikasnosti sistema tržišta rada kroz usklađivanje domaćeg zakonodavstva sa europskim i institucionalno jačanje zavoda za zapošljavanje putem unaprijeđenja usluga korisnicima;
- Unaprijeđenje sistema socijalne zaštite i inkluzija i
- Jačanje upravljanja i finansijske održivosti zdravstvenog sistema u Federaciji BiH.

Među prioritetima je i saradnja s drugim nivoima vlasti u BiH, posebice u radu na euroatlanskim integracijama sa ciljem osiguranja dugoročno održivog i stabilnog sistema koji će Federaciju BiH učiniti konkurentnijom.

⁷ 295. Sjednica Vlade Federacije BiH od 16.12.2021. god.

⁸ 311. Sjednica Vlade Federacije BiH od 14.04.2022. god.

2. OSNOVNI MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI FEDERACIJE BiH

U nastavku teksta slijedi pregled najvažnijih makroekonomskih pokazatelja BiH, odnosno Federacije BiH za razdoblje 2018.-2020. god., projekcije za tekuću godinu i naredno srednjoročno razdoblje, kao i mogući rizici za ostvarenje istih. Predmetni podaci su prikupljeni od relevantnih domaćih i inozemnih statističkih institucija.

2.1. Najnovija makroekonomska kretanja

Kao posljedica stabilizacije epidemiloške situacije te rasta ekonomskih aktivnosti u svijetu, zemljama u okruženju i u samoj BiH, u 2021. god. je došlo do ekonomskog oporavka, kako na globalnom nivou tako i na nivou BiH, odnosno Federaciji BiH. Međutim, treba istaći da zabilježene relativno visoke stope ekonomskog rasta su u dobroj mjeri posljedica i niske osnovice (bazni efekt) iz prethodne 2020. god. koju je obilježila pandemijska kriza.

Bosna i Hercegovina je, prema prvim procjenama BHAS-a⁹, za četiri kvartala 2021. godine, ostvarila realan BDP u visini od 35,9 milrd. KM, što je u apsolutnom iznosu u odnosu na 2019. god. više za 1,3 milrd. KM, a u odnosu na 2020. god., ista je zabilježila realan rast od 7,1%. Ovakav realni rast potaknut je prije svega povoljnim kretanjima u međunarodnom ekonomskom okruženju, porastom vanjskotrgovinske robne razmjene u zemlji, a potom i jačanjem domaće tražnje kroz rast privatne potrošnje. Usljed povećanja broja zaposlenih praćenog realnim rastom plata, sa povećanjem novčanih doznaka iz inozemstva, došlo je do povećanja raspoloživog dohotka stanovništva.

U 2021. godini zabilježen je rast cijena od 2%¹⁰ izazavnim poremećajima na tržištu nafte i naftnih derivata. Ovakva situacija rezultirala je povećanjem cijena u gotovo svim oblastima a posebno u odjeljku prijevoza, hrane i bezalkoholnih piće, te u odjeljku alkoholnih pića i duhana dodatno postaknuta povećanjem akciza na cigarete i duhan.

Tabelerni prikaz kretanja glavnih makroekonomskih pokazatelja u **Federaciji BiH** za razdoblje 2018.-2021. god. je u nastavku teksta:

Tabela 1. Makroekonomski pokazatelji Federacije BiH 2018.-2021. god. (u %)

Naziv	2018	2019	2020	2021
BDP (realni rast)	3,8	2,8	-3,6	7,9
Indeks industrijske proizvodnje	0,8	-2,7	-5,8	10,1
Indeks potrošačkih cijena	1,6	0,6	-0,9	2,1
Izvoz roba	9,1	-3,7	-9,8	39,3
Uvoz roba	6,7	4,4	-15,7	29,5
Pokrivenost uvoza izvozom	59,6	55	58,8	63,3
Stopa registrirane nezaposlenosti	39,2	37,1	38,2	37,2

Izvor: Podaci FZS, obrada FMF

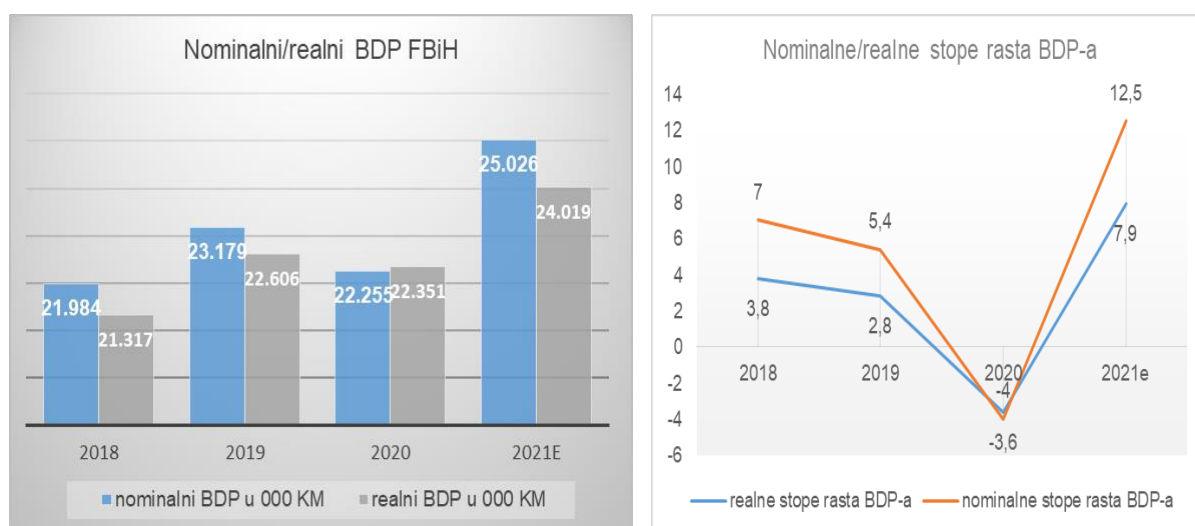
⁹ BHAS: Bruto domaći proizvod, rashodni pristup, tromjesečni podaci, od 31.03.2022. god. (prema lančano povezanim vrijednostima u cijenama 2015.)

¹⁰ BHAS: Indeks potrošačkih cijena u BiH, decemabar 2021, 25.01.2022.god (I-XII 2021 u odnosu na isti period 2020. godine)

Prema preliminarnim procjenama Federalnog zavoda za statistiku¹¹, za četiri kvartala 2021. godine u odnosu na prethodnu 2020. godinu realno je veći za visokih 7,9% zahvaljujući prije svega niskoj osnovici iz prethodne godine, kao i opravku ekonomije općenito. Gledano po područjima klasifikacije djelatnosti u odnosu na 2020 godinu, sve djelatnosti, osim poljoprivrede, šumarstva i ribolova, bilježe procjenjeni realan rast bruto dodane vrijednosti, a najveći rast od 19,2% ostvaren je u uslužnim djelatnostima (trgovini, prijevozu, hotelijerstvu i ugostiteljstvu), te rast od 12,7% u najvažnijoj izvozno orjentisanoj prerađivačkoj industriji. U odnosu na pretkriznu 2019. godinu nominalni BDP veći za 1,8 milrd KM a realni za 1,4 milrd KM (cijene prethodne godine), iz čega se zaključuje da je FBiH unatoč krizi izazvanoj pandemijom ostvarila izuzetno visok rast u protekloj godini.

U nastavku teksta je grafički prikaz apsolutnih iznosa nominalnog i realnog BDP-a Federacije BiH i stope rasta istog za razdoblje 2018.-2020. god. (zvanični podaci) i procjena za 2021. god.:

Grafikon 1. i 1a. BDP Federacije BiH i stope rasta BDP-a Federacije BiH za razdoblje 2018. – 2021. god.

Izvor: Federalni zavod za statistiku, obrada FMF

Nakon što je i u 2019. i 2020. god. zabilježen pad, indeks **obima industrijske proizvodnje** u Federaciji BiH u periodu I-XII 2021. god. u odnosu na isti period prethodne godine bilježi rast od 10,1%. Rast je zabilježen kod svih glavnih industrijskih grupa, a najveći u proizvodnji kapitalnih dobara od 30%.¹² Za isto promatrano razdoblje, prerađivačka industrija također bilježi rast od 13%, i to najviše u proizvodnji gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme, te proizvodnji motornih vozila, prikolica i poluprikolica.¹³

¹¹ FZS: Bruto domaći proizvod, rashodni pristup, tromjesečni podaci, od 31.03.2021. god.

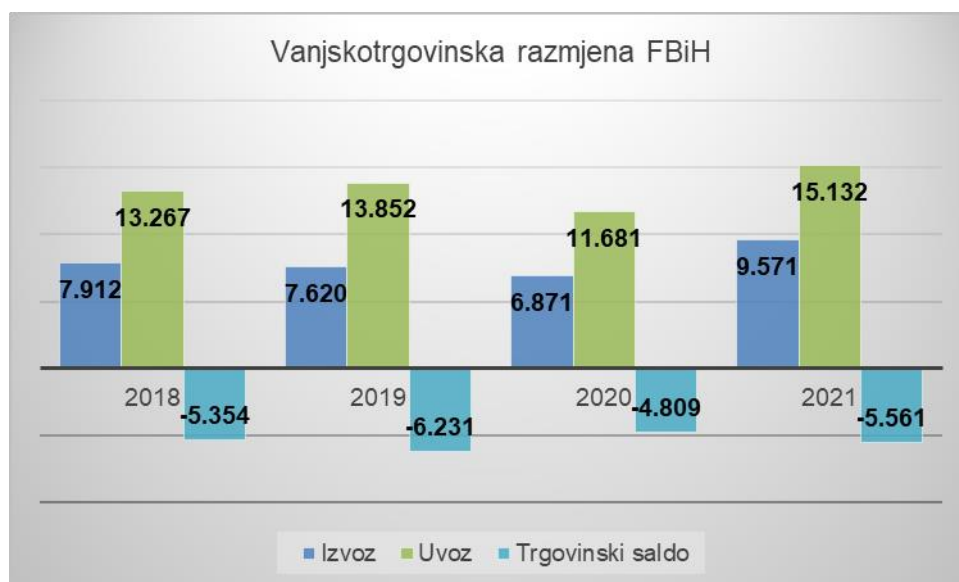
¹² FZS: Mjesečni statistički pregled FBiH 02/2022. god., 18.03.2022.

¹³ FZS: Mjesečni statistički pregled FBiH 02/ 2022. god, od 18.03.2022.g.

Obim **robne razmjene** u Federaciji BiH se u prošloj godini povećao i na izvoznoj i na uvoznoj strani. Tako je u 2021. god. stopa rasta izvoza u odnosu na prethodnu godinu iznosila čak 39%, a uvoza 29% usljed niske osnovice iz prethodne godine, što je rezultiralo pokrivenošću uvoza izvozom od 63,3%, odnosno 4,5 p.p. više u odnosu na 2020. god. Na ovako visok rast dodatno je utjecao rasta izvoznih i uvoznih cijena u 2021. godini. Vanjskotrgovinska razmjena Federacije BiH u 2021. god. u odnosu na predkriznu 2019. god. također bilježi rast od 26% izvoza i 9% uvoza. Najveći udio u strukturi izvoza u 2021. god. čini električna energija, legure aluminija, te koks, a u strukturi uvoza dizel gorivo.¹⁴ Najznačajniji vanjskotrgovinski partner Federacije BiH je EU. Najviše se izvozilo u Njemačku, potom Hrvatsku i Srbiju. Kad je riječ o uvozu, pored Hrvatske, Njemačke i Italije, tu su još i Srbija i Kina.¹⁵

Na sljedećem grafikonu su prikazane vrijednosti vanjskotrgovinske razmjene Federacije BiH ostvarene u razdoblju 2018.-2021. god.:

Grafikon 2. Vanjskotrgovinska razmjena Federacije BiH u periodu 2018.-2021. god. (u 000 KM)

Izvor: Federalni zavod za statistiku, obrada FMF

Nakon što je u Federaciji BiH u 2020. god. zabilježena **deflacija**, u 2021. god. u odnosu na prethodnu godinu bilježi prosječan rast cijena od 2,1% uzrokovan rastom cijena nafte i naftnih derivata¹⁶. Najznačajniji doprinos inflaciji bio je u odjeljcima prijevoza, hrane, alkoholnih i bezalkoholnih pića te duhana. Istovremeno zabilježen je pad cijena odjeće i obuće, kućanskih aparata i održavanje kuće, te komunikacija.

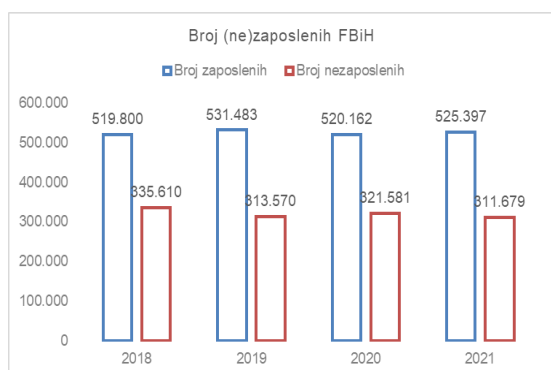
¹⁴ FZS: Mjesečni statistički pregled FBiH, 02/2022. god., 18.03.2022.

¹⁵ FZS: Mjesečni statistički pregled FBiH 02/ 2022. god, od 18.03.2022.

¹⁶ FZS: Mjesečni statistički pregled FBiH, br.1, januar 2022. god.

Kretanje osnovnih pokazatelja na tržištu rada u Federaciji BiH su prikazani na grafikonima u nastavku:

Grafikon 3: Broj (ne)zaposlenih na tržištu rada u Federaciji BiH za razdoblje 2018.-2021. god.

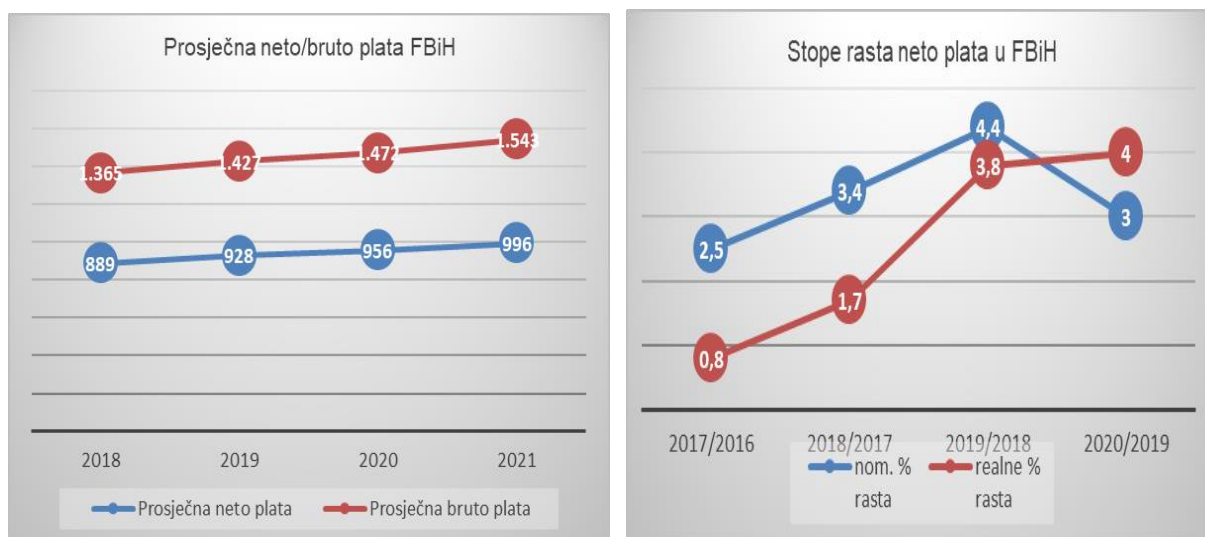
Prosječan broj zaposlenih osoba na tržištu rada u Federaciji BiH u 2021. god. se povećao za 1,0% dok se broj nezaposlenih smanjio za oko 3% u odnosu na prethodnu godinu. Najznačajniji doprinos rasti zaposlenosti je zabilježen u djelatnostima prerađivačke industrije, oblasti informacija i komunikacija, te u administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima.¹⁷

Izvor: FZS, Mjesečni statistički pregled FBiH, januar i mart 2022., obrada FMF

Registrirana stopa nezaposlenosti u Federaciji BiH u 2021. god. je za 1 p.p. manja u odnosu na prethodnu godinu i iznosi 37,2%¹⁸ što je posljedica rasta broja zaposlenih i pada nezaposlenih osoba usljed stabilizacije krize izazvane pandemijom.

Za promatrano razdoblje prosječne neto i bruto isplaćene plate bilježe kontinuirani rast. U nastavku teksta je grafički prikaz apsolutnih iznosa isplaćenih plata i kretanje stopa neto plata:¹⁹

Grafikoni 4 i 4a: Prosječna neto/bruto plata u FBiH u periodu 2018.-2022. i stope rasta neto plata u periodu 2017.-2020. god.²⁰:

Izvor: FZS, Mjesečni statistički bilten Federacije BiH, januar i mart 2022., Statistički godišnjak Federacije BiH za 2021. god., obrada FMF

¹⁷ FZS: Zaposleni i nezaposleni, decembar/prosinac 2021., br. 8.2.12., 16.02.2022.

¹⁸ Stopa registrirane nezaposlenosti izračunata je kao odnos broja nezaposlenih prema ukupnom broju aktivnog stanovništva (zaposleni+nezaposleni), a prema podacima FZS-u

¹⁹ FZS: Mjesečni statistički bilten FBiH, januar i mart 2022. god.

²⁰ U momentu izrade predmetnog dokumenta zvanični podaci o stopama neto isplaćenih plata u FBiH za 2021. god. nisu bili objavljeni, pa su iste grafički prikazane za razdoblje 2017.-2020. god.

2.2. Makroekonomski okvir za period 2022.-2025. godina

2.2.1. Projekcije makroekonomskih pokazatelja u BiH

Trend ekonomskog oporavka svjetske ekonomije, ekonomija u okruženju, pa i ekonomije BiH zabilježen u prethodnoj godini, prema posljednjim objavljenim projekcijama relevantnih međunarodnih institucija, bit će nastavljen i u 2022. god., ali po nešto nižim stopama. Tako Svjetska banka u januaru i MMF u aprilu tekuće godine projiciraju rast svjetske ekonomije od 4,1% i 3,6% respektivno, te rast EU od 3,7% i 2,9%, dok se za 2023. god. projicira niži rast od 3,2% i 3,6% (svjetska ekonomija) i rast od 2,6% i 2,5% za zemlje EU.²¹

Međutim, očekivanim ekonomskim izgledima prijete ozbiljni negativni rizici – početak invazije u Ukrajini čije posljedice se već sad osjećaju kako u svijetu, tako i u našoj zemlji i njenom okruženju. Uprkos snažnom oporavku od pandemije, ekonomije država se sada suočavaju sa novim izazovima uzrokovanim ukrajinskom krizom, među kojima je rast cijena energije i hrane, visoka inflacija, usporavanje trgovinske razmjene. Eventualno širenje sukoba ili dugotrajan rat u Ukrajini, kao i nove sankcije Rusiji, mogli bi dodatno da otežaju svjetsku trgovinu i rezultiraju daljnim rastom cijena energenata i hrane.

I pored navedenih rizika u Bosni i Hercegovini se u 2022. godini očekuje nastavak jačanja ekonomskog rasta po stopi od 2,1% potaknut rastom privatne potrošnje i investicija, dok se za period 2023.-2025. god. projicira realan rast po prosječnoj stopi od 3,2% po DEP projekcijama.²² Međunarodni monetarni fond projicira rast ekonomije Bosne i Hercegovine u 2022. godini od 2,4%, odnosno 2,3% za 2023. godinu²³, a Svjetska banka za period 2022.-2024. godina projicira rast od 2,7%, 3,1% i 3,5% respektivno.²⁴ U tabeli u nastavku teksta su prikazane projekcije odabranih makroekonomskih indikatora za radoblje 2022. – 2025. godina:

Tabela 2. Projekcije makroekonomskih pokazatelja BiH (2022-2025.), u %

Naziv	2022	2023	2024	2025
Realni rast BDP-a u %	2,1	3,1	3	3,4
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	6	1,8	1,7	1,5
Realni rast uvoza u %	6,1	4,1	4	4,6
Realni rast izvoza u %	10,6	6,9	6,2	6,1

Izvor: DEP: Makroekonomske projekcije, ožujak/mart 2022.god.

Planirane reformske mjere bi u narednom periodu trebale rezultirati poboljšanjem poslovnog ambijenta što bi pozitivno utjecalo na rast investicija, zaposlenosti, te jačanje konkurentnosti industrijske proizvodnje, a uz jačanje privrednih aktivnosti

²¹ World Bank: Global Economic Prospects, January 2022.; MMF: World economic outlook, April 2022.

²² DEP: DOP – Makroekonomske projekcije 2023.-2025. god., mart/ožujak 2022. god.

²³ MMF: World economic outlook, April 2022.

²⁴ World Bank: Western Balkans Regular Economic Report, No.21, spring 2022. god.

glavnih trgovinskih partnera BiH, trebalo bi se odraziti na rast obima **industrijske proizvodnje** BiH u periodu 2022.-2025. god (rast od 4,8%, 6,1%, 5,8% i 6,3% respektivno).

Pod pretpostavkom povoljnih dešavanja u eksternom okruženju praćen rastom izvozne tražnje, u 2022. god. se projicira nastavak rasta **vanjskotrgovinske razmjene** u BiH, te se u ovoj godini očekuje realni rast uvoza po stopi od 6,1% i izvoza po stopi od 10,6%. U naredne tri godine se, pod pretpostavkom povećanja ekonomskih aktivnosti u svijetu i zemlji, te saniranja negativnih posljedica Corona krize kao i pozitivnih efekata provedbe reformskih mjera, očekuju više stope rasta izvoza u odnosu na uvoz, što bi trebalo rezultirati smanjenjem vanjskotrgovinskog deficita i povećanjem zastupljenosti izvoza i uvoza u BDP-u Bosne i Hercegovine. Zbog rasta svjetskih cijena izazvane rusko-ukrajinskim ratom, stope nominalnog rasta izvoza i uvoza su daleko veće od realnih stopa rasta.

Rastuće cijene energenata na svjetskom tržištu, cijene hrane kao i poremećaji u snadbijevanju rezultirali su većom inflacijom od očekivane. Rast **cijena** u 2022. god. će u prosjeku iznositi 3,9% u razvijenim ekonomijama, odnosno 5,9% u ekonomijama u razvoju, dok se pad istih očekuje naredne godine. Prema projekcijama MMF-a u januaru u BiH-i se u tekućoj godini očekuje rekordna inflacija od 6%, dok se u naredne tri godine očekuje značaj pad cijena i inflacija od 1,8%, 1,7% i 1,5% respektivno. MMF je u aprilu povećao projekciju inflacije za 2022. godinu na 6,5% i za 2023. na 3,0%.²⁵ Svjetska banka je objavila istu projekciju od 6,5% za 2022. godinu, te za period 2023-2024. inflaciju od 2,3 i 0,5% respektivno.²⁶

Uz rast potražnje i bolji poslovni ambijent, posebno u oblasti industrije, trgovine i pojedinih uslužnih djelatnosti, na **tržištu rada** BiH se u narednom srednjoročnom periodu očekuju veće mogućnosti zapošljavanja, odnosno rast broja zaposlenih uz nastavak povećanja prosječnih neto plata, na što će, pored internih faktora, posebno uticati dešavanja u okruženju.

2.2.2. Projekcije makroekonomskih pokazatelja u Federaciji BiH

Nakon što je u 2020. godini koju je obilježila kriza uzrokovana pandemijom korona virusa, zabilježen realan pad BDP-a od 3,6%, 2021. godina je godina ekonomskog oporavka Federacije BiH u kojoj je ostvaren visok realan ekonomski rast od 7,9%. Za naredni period predviđa se oporavak po prosječnoj stopi od 3,3% koji će ovisiti prije svega od geopolitičke situacije, te od ekonomskih kretanja u našem okruženju kao i samoj BiH, odnosno Federaciji BiH.

Prema posljednjim zvanično objavljenim podacima Federalnog zavoda za statistiku, Federacija BiH je za prva tri mjeseca tekuće godina zabilježila rast **industrijske proizvodnje** od 4,4% u odnosu na isto razdoblje prošle 2021. god. U navedenom razdoblju najveći rast je ostvaren u proizvodnji kapitalnih dobara. Pad se jedino bilježi

²⁵ MMFBlog: Insight and Analysis on Economics and Finance, January 2022, MMF: World economic outlook, April 2022.

²⁶ Svjetska banka, Western Balkans, no.21, proljeće 2022

u oblasti proizvodnje energije. Najvažnija izvozno orijentirana prerađivačka industrija u istom razdoblju bilježi rast od 11,7% i to najviše u proizvodnji gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme, te proizvodnji baznih metala.²⁷

U odnosu na prvi kvartal prethodne godine, u prvom kvartalu 2022. godine ostvareno je povećanje vanjskotrgovinske razmjene, i to izvoza za 41,3% i uvoza za 41,7%. U navedenom razdoblju tekuće godine, izvoz je prosječno rastao svaki mjesec za 4,1%, a uvoz za 5,5%. U mjesecu martu trgovinski deficit iznosi je 682,1 hilj/tis KM, a stepen pokrivenosti uvoza izvozom u istom mjesecu manji je za 1% u odnosu na prethodni mjesec i iznosi 61,2%. Najveće učešće u ukupnoj **vanjskotrgovinskoj razmjeni** Federacije BiH ima prerađivačka industrija.²⁸

U prva tri mjeseca 2022. god., **potrošačke cijene** u Federaciji BiH su u prosjeku porasle za 9,1% u odnosu na isto razdoblje 2021. god. Rast je zabilježen u gotovo svim odjeljcima, izuzev odjeće i obuće, te oblast komunikacija, dok najveći rast bilježe cijene hrane i bezalkoholnih pića, režije kao i cijene prijevoza.²⁹ Na rast cijena najviše je utjecala ukrajinska kriza koja je uzrokovala rast cijena energenata na svjetskom tržištu, te prekide u lancu snadbijevanja.

Na **tržištu rada** Federacije BiH, ukupan broj zaposlenih osoba u februaru 2022. god. je iznosio 531.485 i nešto je manji u odnosu na prethodni mjesec, dok je broj istih u odnosu na februar 2021. god. veći za 2,7%. Broj nezaposlenih u februaru tekuće godine je 297.923, što je za oko 2.300 manje nezaposlenih u odnosu na prethodni mjesec, odnosno 23.700 ili 7,4% manje u odnosu na februar 2020. god.³⁰ Pad broja nezaposlenih je rezultirao padom stope registrirane nezaposlenosti, te je ista u februaru mjesecu tekuće godine iznosila 35,9%.³¹

Prosječna mjesečna isplaćena neto **plata** po zaposlenom za drugi mjesec 2022. godine iznosi 1.046 KM i u odnosu na prethodni mjesec nominalno je niža za 0,1% a realno za 1,6%, dok je u odnosu isti mjesec prethodne godine nominalno viša za 10% a realno za 1,2%. Najznačajniji rast neto plata, gledano u odnosu na februar prošle godine, zabilježen je u prerađivačkoj industriji, građevinarstvu te u uslužnim djelatnostima trgovine, ugostiteljstva i hotelijerstva, te u oblasti administrativnih i pomoćnih uslužnih djelatnosti.³²

Srednjoročni makroekonomski okvir za Federaciju BiH u periodu 2023.-2025. godina

Projekcije indikatora za naredni srednjoročni period su sačinjene na osnovu projekcija Direkcije za ekonomsko planiranje pri Vijeću ministara BiH iz aprila 2022. godine i

²⁷ FZS: Indeks obima industrijske proizvodnje mart/ožujak 2022. prvi rezultati, br.9.3., 25.04.2022. (prema GIG, područjima i oblastima KD BiH 2010)

²⁸ FZS: Robna razmjena sa inostranstvom, br.16.1.3, od 20.04.2022. god.

²⁹ FZS: Indeksi potrošačkih cijena februar/veljača 2022. godine, br.7.1.3., od 20.04.2022. god.

³⁰ FZS: Zaposleni i nezaposleni, obrada FMF na osnovu mjesečnih podataka

³¹ FZS: Zaposleni i nezaposleni, februar/veljača 2022.,br.8.2.2. od 15.04.2022. god.

³² FZS: Prosječna mjesečna isplaćena neto i bruto plata zaposlenih po područjima KD BiH 2010, februar/veljača 2022.,br.8.1.2. od 15.04.2022. god

projekcija relevantnih međunarodnih statističkih institucija (MMF-a i Svjetske banke iz aprila, Europske komisije iz februara 2022. god.)

U nastavku teksta je tabelarni prikaz nominalnog i realnog BDP-a FBiH i stope rasta istih za razdoblje 2020. – 2025. god.

Tabela 3. BDP FBiH za 2020 god., procjena za 2021. god. i projekcije za razdoblje 2022. – 2025. god.

Indikatori	Zvanični podaci	Procjena	Projekcije			
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Nominalni BDP u mil. KM	22.255	25.026	26.426	27.638	28.970	30.455
Nominalni rast u %	-4	12,5	5,6	4,6	4,8	5,1
Realni BDP u mil. KM	22.351	24.019	25.659	27.284	28.499	30.005
Realni rast u %	-3,6	7,9	2,5	3,2	3,1	3,6

Izvor: Federalno ministarstvo finansija

Unatoč stabilizaciji pandemije, početkom tekuće godine dolazi do pogoršanja ekonomskih prilika u okruženju izazvanih rusko-ukrajinskim ratom, čije negativne posljedice se osjete već sada, a vidljive su kroz rast cijena energenata i hrane na svjetskom tržištu kao i poremećajima u lancima snadbijevanja, što je uzrokovalo visoku stopu inflacije u svijetu pa i kod nas.

Unatoč svemu navedenom, u Federaciji BiH se za razdoblje 2023.-2025. god., pod pretpostavkom normalizacije geopolitičke i ekonomske situacije, očekuje ekonomski rast po prosječnoj stopi od 3,3% sa ključnim osloncem na rast privatne potrošnje i investicija.

Očekivani rast industrijske proizvodnje, praćen povećanjem zaposlenosti i prihoda od izvoza, te priliva iz inozemstva će povećati raspoloživi dohotak stanovništva što će dovesti do povećanja privatne potrošnje. S druge strane, mjerama fiskalne konsolidacije će se ograničiti javna potrošnje, smanjiti javni rashodi i povećati javni prihodi, čime će se stabilisati javne finansije.

Mjerama fiskalne politike, uz napredak u reformskim procesima i unaprijeđenjem poslovnog ambijeta, stvorit će se prostor za jačanje investicija kao još jedne važne odrednice ekonomskog rasta Federacije BiH u narednom srednjoročnom periodu, posebno javnih investicija i to u oblasti putne infrastrukture i energetskih projekata.

Pozitivna ekonomska kretanja u okruženju, a posebno kod glavnih vanjskotrgovinskih partnera, će pozitivno utjecati na vanjskotrgovinsku razmjenu Federacije BiH, odnosno na rast tražnje za našim proizvodima što će rezultirati rastom izvoza roba i usluga. Rast zaposlenosti potaknut pozitivnim kretanjima u zemlji, praćen rastom raspoloživog dohotka će imati za posljedicu i rast uvoza.

Bolja konkurentska pozicija domaćih proizvođača na domaćem i stranom tržištu uz bolju iskorištenost postojećih i pokretanje novih kapaciteta, pod uslovom stabilnog

eksternog okruženja, će dovesti do očekivanog rasta industrije koja će u narednom periodu imati glavnu ulogu u ekonomskom razvoju Federacije BiH.

Poslovni ambijent u našem okruženju će imati najznačajniji uticaj na dešavanja na tržištu rada u Federaciji BiH u narednom periodu. Rast investicija i trgovine, kao i bolje poslovne prilike u oblasti industrije, trgovine i nekim uslužnim djelatnostima, bi se trebalo pozitivno odraziti na rast zaposlenih praćen rastom neto plata, posebno u djelatnostima koje zapošljavaju najviše lica.

Neizvjesnost vezana za ukrajinsku krizu će determinisati kretanje inflacije u Federaciji BiH do kraja ove godine. Pod uslovom slabljenja vanjskih uticaja na cijene (pad cijena sirove nafte i hrane na svjetskom tržištu), naredne godine se očekuje stabilniji rast ukupnog nivoa cijena u Federaciji BiH koji će zavisiti i od stabilnosti cijena hrane i komunalija na domaćem tržištu.

Navedene projekcije su preliminarne i bit će predmet revidiranja nakon objave i prikupljanja novijih podataka o kretanju makroekonomskih parametara u Federaciji BiH.

2.3. Rizici po projekcije

Obzirom da vanjsko okruženje predstavlja najvažniju strukturnu odrednicu svih ekonomskih kretanja u BiH, odnosno Federaciji BiH, ono isto tako predstavlja i glavni izvor rizika za domaću ekonomiju. Najnovija dešavanja na geopolitičkoj sceni će imati odlučujuću ulogu za projekcije ekonomskog rasta u narednom periodu. Daljna eskalacija ukrajinsko-ruskog sukoba će sasvim sigurno imati negativan učinak na ključne odrednice ekonomskog rasta (potrošnju, investicije, vanjskotrgovinsku razmjenu).

Sporiji rast glavnih vanjskotrgovinskih partnera BiH, odnosno Federacije BiH, od očekivanog može rezultirati smanjenjem izvozne tražnje za domaćim proizvodima i do slabijeg rasta izvoza od projiciranog, odnosno do pogoršanja vanjskotrgovinskog bilansa.

Eventualni pad potražnje za našim proizvodima bi mogao dovesti do pada industrijske proizvodnje, što bi u konačnici rezultiralo padom zaposlenosti, primanja stanovništva, a time i potrošnje istog.

Na projekcije kretanja ukupnog nivoa cijena će prije svega uticati dešavanja između Ukrajine i Rusije koja se, u narednom periodu, mogu negativno odraziti na trajniji rast cijene energenata i hrane (prije svega pšenice i ulja) na svjetskom tržištu. Od domaćih faktora koji bi mogli imati uticaja na inflaciju su povećanje akciza na duhan i duhanske proizvode, rast cijena tečnih goriva, te nepredviđeni rast cijena troškova režija. Veliki uticaj na cijene mogu imati eventualno ukidanje akciza na gorivo, te promjena naplate PDV-a.

Pored gore navedenih eksternih, potencijalni rizik za realizaciju makroekonomskih projekcija, predstavljaju i unutrašnji izazovi. Jedan od najvažnijih je politička situacija u našoj zemlji, predstojeći opći izbori, kao i složen sistem donošenja odluka te sporost u provedbi strukturnih reformi što se može negativno odraziti na ukupan ekonomski rast.

Srednjoročno, tu je i rizik migracije stanovništva, posebno mlade, obrazovane i kvalificirane radne snage što bi moglo rezultirati smanjenjem produktivnosti rada i sporijim rastom BDP-a.

3. EKONOMSKA I FISKALNA POLITIKA U SREDNJOROČNOM PERIODU

3.1. Ekonomska politika

Strateške dokumente kojima je definisana ekonomska i fiskalna politika Vlade Federacije BiH u narednom periodu čine Program rada Vlade Federacije BiH za 2022. godinu³³, te Program ekonomskih reformi FBiH za period 2022-2024. godinu³⁴, kao i strateški okvir koji uključuje razvojne dokumente kao što su Strategija EU 2020.³⁵, Strategije razvoja Jugoistočne Europe 2020.³⁶, te sektorske strategije na nivou BiH i FBiH. BiH istovremeno participira u dvije makro-regionalne strategije EU, u Strategiji EU za dunavsku regiju³⁷ i Strategiji EU za jadransko-jonsku regiju.³⁸ Osim navedenih dokumenta, BiH se obvezala na provedbu Agende 2030 za održivi razvoj, te je Federalna vlada u tu svrhu usvojila Okvir za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH³⁹.

Agenda 2030 je program održivog razvoja koji sadrži 17 ciljeva održivog razvoja usmjerenih na iskorjenjivanje siromaštva, borbu protiv neravnopravnosti i nepravde i rješavanje pitanja klimatskih promjena do 2030. godine.

Svijet se danas suočava sa globalnim izazovima kao što su siromaštvo, nejednakost, klimatske promjene, degradacija okoliša, prosperitet, mir i pravda. Ciljevi održivog razvoja predstavljaju plan za stvaranje bolje i održive budućnosti za cijeli svijet, ravnomjeran ekonomski rast uz zaštitu okoliša i prirodnih resursa, stvaranje pravednijeg društva uz smanjenje siromaštva i svih oblika nejednakosti i diskriminacija.

Ovom strategijom su obuhvaćena tri razvojna pravca:

1. Dobra uprava i upravljanje javnim sektorom - osiguranje boljih usluga građanima i poslovnoj zajednici, unaprijeđenje upravljanja finansijskim

³³ 295. sjednica Vlade Federacije BiH, 16.12.2021.god.

³⁴ 311. sjednica Vlade Federacije BiH, 14.04.2022.god.

³⁵ Evropska komisija, Bruxelles, 03.03.2010. god.

³⁶ Regionalno vijeće za suradnju (RCC), Strategija Jugoistočne Europa 2020. usvojena na Ministarskoj konferenciji Investicione komisije za Jugoistočnu Europu od strane zemalja jugoistočne Europe 21.11.2013. god.

³⁷ Pripremljena od strane Europske komisije i prihvaćena od strane zemalja članica 13.04.2011. god.

³⁸ Usvojena od strane Europskog vijeća u desetom mjesecu 2014. god.

³⁹ 254. sjednica Vlade Federacije BiH, 04.02.2021.god.

resursima, reforme javnih preduzeća, smanjenje korupcije, te osiguranje funkcionalnog pravosudnog sistema;

2. Pametni rast – održiv ekonomski rast iz pametno upravljanje prirodnim resursima i upotrebu čiste energije;
3. Društvo jednakih mogućnosti koje podrazumijeva unaprijeđenje sistema socijalne zaštite, bolji pristup obrazovanju i tržištu rada na svim nivoima u BiH s ciljem da se u konačnici kreira pravednije društvo s manje nejednakosti.

2021. godine je usvojena dugoročna **Strategija razvoja Federacije BiH za 2021 - 2027. godinu**⁴⁰ koja predstavlja integrisani multisektorski strateški dokument kojim su definisane javne politike i smjerovi socioekonomskog razvoja Federacije BiH, s jedne strane, kao i prioriteti Bosne i Hercegovine u procesu evropskih integracija i opće prihvaćeni ciljevi održivog razvoja s druge strane.

Ovom strategijom su određeni strateški ciljevi i prioriteti razvoja Federacije, način njihovog ostvarivanja, finansijski i institucionalni okvir za implementaciju, monitoring, evaluacija i izvještavanje, tako da je ista osnova izrade godišnjeg programa rada Vlade FBiH.

Strateški ciljevi obuhvaćeni spomenutom Strategijom razvoja Federacija BiH su: ubrzan ekonomski razvoj, prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj, resursno efikasan i održiv razvoj, transparentan, efikasan i odgovoran javni sektor.

Prioriteti Vlade Federacije BiH⁴¹ u narednom periodu će biti usmjereni na efikasno upravljanje javnim finansijama i rastu investicija, nastavku izgradnje modernog prometno-komunikacijskog sistema, podršci razvoju mikro, malih i srednjih preduzeća, planskom korištenju prostora i energetskej efikasnosti u zgradarstvu, razvoju poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i zaštiti prirodnih resursa.

Strateški ciljevi i opredjeljenja Vlade Federacije BiH se ogledaju u društveno-ekonomskom razvoju koji, prije svega, podrazumijeva razvoj konkurentnosti domaće privrede i tržišta rada što je temelj održivog i stabilnog rasta cijele BiH-e, što će u konačnici osigurati prosperitet i bolji životni standard građana s jedne strane, a sa druge, socijalnu sigurnost i solidarnost svih slojeva stanovništva.

Vlada Federacije BiH će i u narednom razdoblju, u saradnji s drugim nivoima vlasti u zemlji, dati doprinos euroatlanskim integracijama BiH, implementaciji Agende 2030, kao i drugih međunarodno preuzetih obaveza BiH, s ciljem da prostor Federacije učini konkurentnijim i ugodnim za rad i život svih njenih građana.

3.2. Fiskalna politika

Efikasno upravljanje javnim rashodima predstavlja jedan od temelja za održiv ekonomski razvoj i ima za cilj osiguranje efikasne upotrebe javnih sredstava radi zadovoljavanja javnih potreba, osiguranje fiskalne discipline i implementacije strateških prioriteta. Obzirom na strateško opredjeljenje BiH, a time i Federacije BiH,

⁴⁰ 256. sjednica Vlade Federacije BiH, 18.02.2021.god.

⁴¹ FZZPR: Ekonomska politika Vlade Federacija BiH 2022.-2024., mart 2022. god.

za integrisanje u EU, važno je da ista može odgovoriti zahtjevima i u oblasti upravljanja javnim rashodima koje proces pridruživanja postavlja pred BiH, odnosno Federaciju BiH, zbog čega je Vlada iste usvojila Strategiju reforme upravljanja javnim finansijama Federacije BiH za period 2021.-2025. godinu.⁴²

Cilj strategije je da pruži sveobuhvatan i integrisani okvir za planiranje, koordinaciju, provođenje i praćenje napretka u provedbi aktivnosti upravljanja javnim finansijama kako bi se unaprijedila makroekonomska stabilnost, te osigurala efikasna i svrshishodna raspodjela i korištenje javnih resursa. Također, cilj iste je i unaprijeđenje usluga javne uprave u Federaciji BiH.

Predmetna strategija predstavlja efikasno sredstvo za efikasnu i efektivnu raspodjelu javnih resursa uz povećanje transparentnosti i ukupne funkcionalnosti upravljanja javnim finansijama u Federaciji BiH.

Istom je obuhvaćeno šest ključnih oblasti upravljanja javnim finansijama, odnosno ista je podjeljena u šest stubova, i to:

- I. Fiskalni okvir;*
- II. Javni prihodi;*
- III. Planiranje i budžetiranje;*
- IV. Izvršenje budžeta;*
- V. Sistem internih finansijskih kontrola u javnom sektoru i*
- VI. Eksterna revizija*

Za svaki od navedenih stubova definisani su odgovarajući ciljevi i rezultati koji se trebaju ostvariti kroz više mjera sa pripadajućim aktivnostima, indikatorima i rokovima implementacije, te nosiocima istih.

Kontrola raspodjele i trošenja ograničenih javnih sredstava će biti pojačana implementacijom programskog budžetiranja na nivou Federacije BiH i u svim kantonima. Planirano je i uključivanje Zavoda zdravstvenog osiguranja i reosiguranja Federacije BiH kao budžetskog korisnika u Budžet Federacije BiH što će omogućiti bolju kontrolu javne potrošnje na nivou zdravstva, te poboljšati stabilnost i finansijsku održivost zdravstvenog sistema.

Realizacijom navedenih mjera i aktivnosti, uz nastavak provođenja mjera smanjenja ukupnih rashoda i izdataka uz istovremeno povećanje javnih prihoda, stvorit će se fiskalni prostor za javne investicije i kapitalne projekte što će u konačnici doprinijeti stabilnosti javnih finansija i trajnom ekonomskom rastu BiH, odnosno Federacije BiH.

Kako bi se ostvarili postavljeni ciljevi i postigli željeni rezultati, Vlada će i u narednom fiskalnom periodu nastaviti sa sprovođenjem strukturnih reformi uz maksimalan angažman svih nivoa vlasti.

⁴² 260. sjednica Vlade Federacije BiH, od 25. marta 2021.godine

3.2.1. Politika rashoda

Ciljeve navedene u strateškim dokumentima usvojenim u tekućoj godini, moguće je ostvariti samo uz efikasno i svrsishodno trošenje javnih sredstava. Preduslov za postizanje ovog cilja je kvalitetna priprema budžeta koja bi trebala biti osigurana primjenom programskog budžetiranja i višegodišnjih kapitalnih ulaganja što će u konačnici rezultirati kvalitetnom raspodjelom javnih sredstava u one programe od kojih će građani imati najviše koristi s jedne strane, a s druge strane da se budžetski korisnici kojima su ta sredstva dodjeljena potaknu na kvalitetnije pružanje usluga.

U planiranju javnih rashoda sa aspekta pomoći u oporavku privrede, ključnu ulogu će imati planiranje tekućih i kapitalnih transfera koje je neophodno usmjeriti u finansiranje onih programa koji će dovesti do rasta zaposlenosti i potrošnje građana.

U narednom periodu prioritet Vlade Federacije BiH će biti rast investicija kao jedne od ključnih odrednica budućeg ekonomskog rasta Federacije BiH. Stoga će Vlada Federacije BiH, značajna sredstva usmjeriti u infrastrukturne projekte, odnosno u nastavak izgradnje autocesta i brzih cesta, te unaprijeđenje avio i željezničkog prometa Federacije BiH.

Za unaprijeđenje materijalne podrške najugroženijim kategorijama građana, po prvi put Vlada Federacije BiH osigurala je sredstva za isplatu naknade roditeljima /njegovateljima, te sredstva za isplatu jedinstvenog iznosa dječijeg dodatka na cijeloj teritoriji Federacije BiH.

Pored toga, značajna izdvajanja obuhvaćena proračunom namjenjena su za sanaciju zdravstvenog sektora, koji je u krizi pretrpio višestruka opterećanja, kako bi se osigurala bolja usluga zdravstvene zaštita građanima.

Uvođenjem vanbudžetskih fondova, prije svega zavod odnosnu službi za zapošljavanje, u federalne odnosno kantonalne budžete unaprijedit će se nadzor nad trošenjem javnih sredstava.

Kako bi se ostvarili pozitivni efekti na rast zaposlenosti i raspoloživog dohotka stanovništva, nastaviti će se sa provođenjem mjera za suzbijanje sive ekonomije te povećanja domaćih i stranih investicija. Vlada Federacije BiH će nastaviti poduzimati mjere za racionalizaciju troškova javne uprave, odnosno jačanje fiskalne discipline i kontrole budžetske potrošnje, te mjere za povećanjem prihoda iste, čime se namjerava osigurati veći fiskalni prostor za rast ulaganja iz domaćih izvora.

Jedan od ključnih ciljeva Vlade Federacije BiH je osigurati stabilnost u isplatama penzija, boračkih i socijalnih naknada te drugih davanja predviđenih budžetom Federacije BiH. U tu svrhu Vlada Federacije BiH uvodi tzv. "švicarsku" formulu usklađivanja boračkih naknada sa rastom BDP-a i potrošačkih cijena čime će se osigurati dodatna sigurnost i povećati standard življenja ove kategorije stanovništva. U

narednom periodu, planira se primjena ove formule i za sva druga davanja za koja su sredstva osigurana u budžetu Federacije BiH.

U oblasti tržišta rada, i dalje će se provoditi aktivne politike i mjere koje imaju za cilj očuvanje postojećeg nivoa zaposlenosti kao i otvaranje novih radnih mjesta, te sprječavanje migracije mlađe radne snage i prilagodbu domaćeg tržišta europskom tržištu rada.

Kako bi se omogućilo pravednije i transparentnije zapošljavanje u javnom sektoru, i u narednom periodu će se nastaviti sa efikasnijim mjerama i politikama zapošljavanja i isplate plata u spomenutom sektoru.

3.2.2. Porezna politika i javni prihodi

Nakon značajnog rasta GDP od 7,5% u zadnjem kvartalu 2021.godine⁴³, ekonomija Federacije Bosne i Hercegovine stavljena je pred nove izazove provedbe mjera fiskalne politike.

U prethodnom periodu fokus fiskalne politike bio je usmjeren na širi dijapazon mjera ekonomskog oporavka, nakon negativnog utjecaja pandemije COVID-19 na privredne aktivnosti, a usmjeravajući se na (1) zaštitu radnih mjesta, (2) smanjenje ili ukidanje naknada i taksu koje opterećuju privredne aktivnosti, (3) podršku likvidnosti poslovnim subjektima, (4) podršku obrtnom kapitalu SME i (5) uklanjanje nepotrebnih prepreka za investiranje i poslovanje. Kako pomenute mjere stimulišu ekonomski oporavak i u narednom periodu ključan je nastavak provedbe pomenutih aktivnosti, uz preporuku prilagodbe okolnostima specifičnim za određenu lokalnu sredinu.

Nedavno povećanje inflacije u svijetu mnoge je iznenadilo. Početkom 2022. i glavna inflacija (cijene svih dobara i usluga) i bazna inflacija (bez hrane i energije) bile su znatno iznad desetogodišnjeg prosjeka u većini naprednih ekonomija. Od sredine Q3 2021. ukupna inflacija u Bosni i Hercegovini raste, da bi u prosincu 2021. godine dostigla nivo od 6,3%, od čega je inflacija cijena hrane 10,8%. Paralelno, cijene transporta ubrzale su rast na preko 14% pred kraj 2021. jer su cijene dizela i super benzina porasle za nešto više od 30% u Q4 2021. godine, sa efektima preliivanja na druge proizvode, koji nastavljaju jačati inflatorne pritiske početkom 2022⁴⁴.

Zašto je inflacija visoka i hoće li se zadržati, tema je aktivne debate svih odvažnih globalnih aktera, te ovdje izdvaja **četiri ključna pokretača porasta inflacije**, sa implikacijama na ovu debatu.

Prvi, **šokovi u snabdijevanju energijom i hranom** zbog ruske invazije na Ukrajinu doveli su do rasta cijena energije i hrane, što će neizbježno značiti veću globalnu inflaciju. Obzirom da su i Rusija i Ukrajina izvoznici glavnih roba, poremećaji uslijed rata i sankcija doveli su do skoka globalnih cijena, posebno nafte i prirodnog plina.

⁴³ Izvor: Saopćenje Federalni zavod za statistiku „TROMJESEČNI BRUTO DOMAĆI PROIZVOD, IV tromjesečje 2021.“ od 31.03.2022

⁴⁴ World Bank Group, Western Balkans Regular economic report No.21, Spring 2022

Cijene hrane su također skočile. Cijene pšenice su rekordno visoke, obzirom da Ukrajina i Rusija čine 30 posto svjetskog izvoza pšenice. Ovi efekti će dovesti do toga da inflacija traje duže od dosadašnjih očekivanja, a posebno za zemlje kakva je Bosna i Hercegovina, sa niskim prihodima i tržištem u razvoju, na kojem hrana i energija imaju veći udio u potrošnji.

Drugi, **pomak potražnje za robama i udaljavanje od usluga** izazvan promjenama u obrascima ponašanja potrošača u proteklom periodu, tokom pandemije. Porast potrošnje roba značajno je porastao, te shodno tome veći dio rasta inflacije u kratkoročnom periodu odrazio se je na inflaciju trajnih dobara, dok je inflacija usluga tek umjereno porasla. Tranzicija prelaska poslova na rad od kuće mogla bi dovesti do nekih promjena u obrascima potražnje.

Treći, **šokovi na strani ponude radne snage** nastali pod uticajem pandemije i velike migracije radne snage u druge države, doveli su do toga da učešće u ponudi rada ostaje ispod nivoa prije pandemije.

Četvrti, **uska grla u lancu snabdijevanja** nastala u ranoj fazi pandemije, blokade i ograničenja mobilnosti doveli su do ozbiljnih poremećaja u različitim lancima snabdijevanja, uzrokujući kratkoročne nestašice u opskrbi. Mnogi od ovih poremećaja su se ublažili, iako je nedavni ponovni porast broja zaraženih u pojedinim dijelovima svijeta obnovio pritisak na neke lance snabdijevanja, globalno. U kasnijoj fazi pandemije, međutim, pojavila su se različita uska grla u lancu snabdijevanja kao rezultat snažne ukupne potražnje uslijed ekonomskog oporavka, naglog povećanja relativne potražnje za trajnim dobrima, kao i gomilanja zaliha i panične kupovine. Najveći pritisak uticaja uskog grla je na strani sirovine, poluproizvoda i teretnog transporta.

Uzimajući u obzir snažne inflatorne pritiske, fiskalna politika svih nivoa vlasti mora biti spremna dati brz, pravovremen i dosljedan odgovor u uslovima stalne promjenjivosti okolnosti, uz istovremeni nastavak izrade koordiniranih srednjoročnih strategija za podršku održivosti, oporavku i budućem jačanju ekonomije.

Kako bi se ublažio i smanjio utjecaj inflacije u periodu 2023.-2025. godina, te zaštitila postojeća ulaganja i privredne aktivnosti, preporučuje se svim nivoima vlasti da vode fiskalnu politiku usmjerenu na (1) zaštitu radnih mjesta, (2) povećanje produktivnosti poslovnih subjekata, (3) smanjenje ili ukidanje naknada i taksu koje opterećavaju privredne aktivnosti, (4) poticanje istraživanja i razvoja i (5) podršku prihodima domaćinstava.

Mjere zaštite radnih mjesta mogu uključivati smanjivanja poreznog opterećenja prihoda građana, povećanje plata u skladu sa mogućnostima, subvencioniranje zapošljavanja, te aktivnosti koje će pružati podršku samozapošljavanju i održavanju postojećeg nivoa zaposlenosti, s ciljem smanjenja troškova radne snage poslovnih subjekata. Tržište rada se poboljšalo i vratilo na nivo prije pandemije, ali je stopa nezaposlenosti i dalje povišena. U proteklom periodu, stopa nezaposlenosti pala je sa

19,1% u Q1 2021. godine na 16,4% u Q3 2021. godine, podstaknuta porastom potražnje za radnom snagom.⁴⁵

Mjere za povećanja produktivnosti poslovnih subjekata mogu uključivati podršku inovativnim programima subvencionisanja kupovine mehanizacije i opreme, programe povoljnih kreditnih linija ili pružanje garancija za kredite, subvencionisanje kamata na uzete kredite i sl. za ulaganja u domaću privrednu aktivnost, koja će biti usmjerena na proizvodnju zamjenskih dobara ili alternativa.

Mjere smanjenja ili ukidanja naknada i taksi trebaju uključivati potpuno ukidanje taksi na istaknute firme, komunalnih naknada i taksi, administrativnih taksi i drugih nenamjenskih javnih prihoda u svrhu smanjenja ukupnih troškova poslovnog okruženja. Na službenoj elektronskoj stranici Federalnog ministarstva finansija nalazi se javno dostupan Registar taksi i naknada koje se naplaćuju na teritoriji Federacije BiH, kreiran u skladu sa Zakonom o jedinstvenom registru taksi i naknada u Federaciji Bosne i Hercegovine⁴⁶.

Mjere koje potiču istraživanje i razvoj su važan faktor za održivost privrednih aktivnosti i za dugoročni ekonomski rast. Potiču se svi nivoi vlasti da podrže promovisanje poslovnih ulaganja u istraživanje i razvoj, razvijanje veza i sinergija između firmi kreiranjem lanaca veza, osnivanje istraživačkih i razvojnih centara u sektoru visokog obrazovanja, transfer tehnologija, socijalne inovacije, eko-inovacije, pilot linije u ključnim tehnologijama koje omogućavaju širenje tehnologija opće namjene.

Mjere podrške povećanja kupovne moći domaćinstava mogu uključivati podršku socijalno ugroženim kategorijama stanovništva kao i podršku učenicima i studentima. Iako su neto nominalne plate porasle su za oko 4,3% u 2021. godini, nagli rast potrošačkih cijena u Q4 2021. godini „pojeo je“ realne prihode domaćinstava.

Izrada, donošenje i implementacija politika usmjerenih na prednje navedene oblasti neophodna je u što kraćem roku, u skladu sa budžetskom finansijskom raspoloživošću na svim nivoima vlasti, kako bi se relaksirali trenutni negativni uticaji na ekonomiju. Pored toga, neophodan je i nastavak provedbe srednjoročnih strategija, usmjerenih na dugoročni rast i razvoj.

Kako bi se u najvećoj mjeri povećao nivo fiskalne stabilnosti i odgovornosti, u narednom periodu nastavljaju se planirane **mjere za unaprijeđenju koordinacije** i odgovornosti između **svih nivoa vlasti** u pripremi projekcija javnih prihoda. Nastavljaju se započete aktivnosti za uspostave što kvalitetnijeg sistema izvještavanja, prema OECD metodologiji, kao i iznalaženje rješenja za poboljšane vertikalne i horizontalne **raspodjele javnih prihoda** korisnicima u Federaciji BiH. Nadalje, raspodjela javnih prihoda u velikoj mjeri će u ovom srednjoročnom periodu, uticati na racionalizaciju i optimizaciju naplate javnih prihoda, čime bi se znatno smanjili troškovi poslodavaca, te pozitivno djelovalo na postojeću privrednu aktivnost i ulaganja.

⁴⁵ World Bank Group, Western Balkans Regular economic report No.21, Spring 2022

⁴⁶ Službene novine Federacije BiH broj 24/21

S ciljem podrške ekonomskom oporavku, dodatno je naglašena potreba provedbe mjera administrativnog unaprijeđenja pružanja javnih usluga, bržeg pristupa rješavanju izazova na sustavan način, jednako pružanje usluga svim poreskim obaveznicima, jednaka prava i obaveze poreskih obaveznika, brže adaptiranje promjenama, te fluidan protok informacija kroz IT sistem i sve oblike razmjene informacija, kao i poreske discipline, što stavlja primarni **fokus na transformaciju Poreske uprave FBiH**. U periodu 2023.-2025. godina pristupiti će se izradi sveobuhvatne strategije reforme Poreske uprave Federacije BiH, koju će pratiti izrada akcionih planova na godišnjem nivou s fokusom na osnovne funkcije: registraciju, prijave poreskih obaveza, inspeksijski nadzor i naplatu javnih prihoda. Transformacija Poreske uprave Federacije treba da bude vođena prijedlozima izmjena, koje su proizašle kao rezultat reorganizacije, kao i prijedlozima izmjena koje su predložene na temelju međunarodnih standarda i sigurnih mehanizama za razmjenu informacija, u skladu sa najboljim praksama i iskustavima poreskih stručnjaka.

Nastavlja se provedba mjera podrške **borbi protiv poreske evazije i razmjena informacija** kroz „peer-review“ koji će započeti krajem 2022. godine od strane Globalnog foruma, koji svojim djelovanjem, određuju i usmjerava poreske politike u svrhu adaptiranja međunarodnim standardima i pravilima. Priprema za „peer-review“ ogleda se prvenstveno u dostavljanju odgovora Sekretarijatu Globalnog foruma na Upitnik za stručnu procjenu mehanizma razmjene informacija na zahtjev za državu koja je predmet procjene. Ova aktivnosti treba da obezbijedi da u Q3 2022. godine, kada je na rasporedu za stručni pregled, BiH ispoštuje striktnu proceduru koja je definisana metodologijom i okvirom djelovanja, a sa krajnjim ciljem da u što većoj mjeri bude usaglašena sa standardom razmjene informacija na zahtjev u poreske svrhe.

Nadalje, nastavljaju se aktivnosti na primjeni četiri BEPS minimalna standarda, i to: Akcija 5 - Štetne poreske prakse i okvir transparentnosti razmjene poreskih odluka; Akcija 6 - Prevencija zloupotrebe poreskih ugovora; Akcija 13 - Dokumentacija o transfernim cijenama i izvještavanje po zemljama (CbC Report) i Akcija 14 - Procedura zajedničkog dogovaranja (MAP). Pored četiri minimalna standarda, od velikog značaja je Akcija 1 - Digitalna ekonomija, u čijem okviru se nastoji doći do globalnog rješenja u pogledu izazova proizašlih po pitanju oporezivanja digitalne ekonomije, odnosno oporezivanja dobiti multinacionalnih kompanija. Stoga se nastavljaju aktivnosti na učešću u izradi Multilateralne konvencije i novog Multilateralnog instrumenta, kao i da razviju modele normi koje bi bile implementirane u domaće zakonodavstvo.

U konačnici, realizacija svih prezentiranih mjera zavisit će prije svega od političke stabilnosti i institucionalne spremnosti nosilaca aktivnosti. Uzimajući u obzir još uvijek prisutnu pandemiju, kao i cjelokupna dešavanja na globalnom nivou, izazvana ratom u Ukrajini, lošija slika krajnjeg ishoda istih na ekonomiju od trenutno pretpostavljenih, pred kreatore fiskalne politike može staviti nove izazove, što bi moglo dovesti i do eventualnih promjena u dinamici realizacije planiranih aktivnosti.

3.2.3. Javni prihodi za period 2023. – 2025. godina

Nakon pada u 2020. godini, uslijed globalnog usporavanja ekonomske aktivnosti, naplata javnih prihoda u 2021. godini zabilježila je ponovnu uspostavu pozitivnog trenda kretanja. Tako je, ukupan nivo naplate u Federaciji BiH u 2021. godini iznosio nešto više od 9.948 mil. KM i bio je veći za 13% ili za 1.145,1 mil. KM u odnosu na ostvarenje iz 2020. godine. U poređenju sa „predpandemijskom“ 2019. godinom, koja je bilježila rekordnu naplatu, ukupno ostvarenje prihoda u 2021. godini bilo je veće za 5,76% ili za 541,9 mil. KM.

**Tabela 4. Konsolidirani pregled ostvarenja javnih prihoda u Federaciji BiH
2021/2020. godina**

VRSTA PRIHODA	IZVRŠENJE			
	2020	2021	% promjene	Razlika
I POREZNI PRIHODI	4.044.880.998	4.766.943.202	17,9	722.062.203
1. Prihodi od indirektnih poreza	3.170.159.181	3.790.061.235	19,6	619.902.053
1.1. Prihodi od indirektnih poreza iz raspodjele sa Jedinstvenog računa	2.489.382.402	3.063.127.928	23,0	573.745.527
1.2. Prihodi od indirektnih poreza za servisiranje vanjskog duga	484.121.500	509.403.000	5,2	25.281.500
1.3. Prihodi od namjenske putarine za finansiranje autocesta i cesta	195.291.009	215.997.051	10,6	20.706.042
1.4. Ostali indirektni porezi (<i>naknadne uplate prema propisima koji više nisu u primjeni</i>)	1.364.271	1.533.256	12,4	168.985
2. Prihodi od direktnih poreza	874.721.817	976.881.967	11,7	102.160.150
2.1. Porez na dobit	355.515.266	391.949.796	10,2	36.434.531
2.2. Porez na dohodak	419.540.840	468.954.631	11,8	49.413.791
2.3. Porez na imovinu	34.080.589	33.920.420	-0,5	-160.169
2.4. Porez na naslijeđe i poklon	2.865.064	4.210.783	47,0	1.345.719
2.5. Porez na promet nepokretnosti	61.693.358	76.857.115	24,6	15.163.757
2.6. Ostali direktni porezi (<i>naknadne uplate prema propisima koji više nisu u primjeni</i>)	1.026.701	989.221	-3,7	-37.480
II DOPRINOSI	3.641.449.145	3.903.958.077	7,2	262.508.932
1. Doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje	2.022.702.138	2.180.303.659	7,8	157.601.521
2. Doprinosi za zdravstveno osiguranje	1.450.585.121	1.544.665.455	6,5	94.080.334
3. Doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti	168.161.886	178.988.963	6,4	10.827.077
III NEPOREZNI PRIHODI	1.116.698.151	1.277.275.488	14,4	160.577.337
1. Takse	119.169.419	134.794.964	13,1	15.625.545
1.1. Administrativne takse	27.022.423	31.748.709	17,5	4.726.286
1.2. Sudske takse	24.487.335	30.448.389	24,3	5.961.053
1.3. Komunalne takse	53.579.458	59.005.163	10,1	5.425.704
1.4. Boravišna taksa	726.723	1.747.629	140,5	1.020.907
1.5. Ostale takse	13.353.479	11.845.074	-11,3	-1.508.405
2. Naknade i članarine	478.769.589	558.223.723	16,6	79.454.134
2.1. Naknade od priređivanja igara na sreću	25.169.655	32.153.618	27,7	6.983.964
2.2. Vodne naknade	49.348.994	53.836.858	9,1	4.487.864
2.3. Naknade za ceste	74.480.484	76.631.820	2,9	2.151.335
2.4. Naknade za korištenje autocesta	32.461.107	39.117.288	20,5	6.656.180
2.5. Naknade za tehnički pregled vozila	1.068.573	1.096.402	2,6	27.830
2.6. Posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća	27.360.647	29.531.288	7,9	2.170.641
2.7. Naknade za vatrogastvo	754.578	794.508	5,3	39.929,92
2.8. Naknade za zaštitu okoliša	23.445.848	26.598.548	13,4	3.152.699,90
2.9. Naknade za korištenje šuma	17.101.125	21.604.163	26,3	4.503.037,73
2.10. Naknade za zemljište, izgradnju i zauzimanje javnih površina	66.939.893	78.100.848	16,7	11.160.955,06
2.11. Koncesione naknade	22.923.771	22.892.613	-0,1	-31.159
2.12. Naknade iz oblasti veterinarstva i poljoprivrede	2.080.751	4.145.666	99,2	2.064.916
2.13. Naknade iz oblasti vodenog prevoza	29.156	25.158	-13,7	-3.998
2.14. Članarine turističkim zajednicama	4.487.745	5.647.377	25,8	1.159.632
2.15. Članarine obrtničkih komora	699.435	813.427	16,3	113.992
2.16. Ostale naknade	130.417.829	165.234.143	26,7	34.816.314
3. Novčane kazne	44.607.992	47.295.896	6,0	2.687.904
4. Ostali neporezni prihodi	474.151.151	536.960.905	13,2	62.809.754
4.1. Prihodi od finansijske i nematerijalne imovine	273.296.533	344.087.355	25,9	70.790.822
4.2. Prihodi od iznajmljivanja materijalne imovine	23.406.809	28.145.972	20,2	4.739.164
4.3. Prihodi od pružanja javnih usluga i vlastiti prihodi	80.987.555	88.002.943	8,7	7.015.388
4.4. Neplanirane uplate prihoda	96.460.255	76.724.635	-20,5	-19.735.620
UKUPNO (I + II + III):	8.803.028.295	9.948.176.767	13,0	1.145.148.472

Izvor: Federalno ministarstvo finansija

Unatoč stabilizaciji epidemioloških prilika vezanih za pandemiju virusa COVID-19, početkom 2022. godine ekonomija je stavljena pred nove izazove, uslijed složenih međunarodnih političkih prilika vezanih za ratna dešavanja u Ukrajini, koja su se značajno reflektovala na globalne ekonomske tokove, prvenstveno kroz nagle i visoke inflatorne skokove. Prateći najnovije zvanične makroekonomske prognoze iz aprila 2022. godine, preuzete od strane Direkcije za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine, kao i pozitivne tekuće trendove naplate u prvom kvartalu 2022. godine, izvršeno je revidiranje projekcija prihoda za tekuću godinu i pripremljene su srednjoročne projekcije za period 2023.-2025. godina.

Projekcije se temelje na postojećim poreznim politikama, a obuhvataju prihode budžeta svih nivoa vlasti u Federaciji BiH, prihode vanbudžetskih fondova, te javne prihode ostalih korisnika, koji ih naplaćuju. U projicirani okvir nisu uključena javna preduzeća, i sredstva iz primitaka.

Tako u 2022. godini, ukupno očekivano ukupno ostvarenje javnih prihoda u Federaciji BiH iznosi 10.683,9 mil. KM i u poređenju sa ostvarenjem iz prethodne godine pretpostavlja rast od 7,4% ili za 735,8 mil. KM.

Uzimajući u obzir krajnju nepredvidivost u budućim dešavanjima, kako na području globalne, tako i domaće ekonomije, srednjoročne projekcije prihoda za period 2023.-2025. godina prilično su oprezne i konzervativne, a predviđaju prosječni godišnji rast od 3,6%.

U nastavku je dat detaljan tabelarni pregled, kao i osvrt pojedinačno po ključnim kategorijama prihoda.

Tabela 5. Konsolidirane projekcije ukupnog okvira javnih prihoda u Federaciji BiH za 2022. godinu i period 2023 – 2025. godina

VRSTA PRIHODA	PROJEKCIJA			
	2022	2023	2024	2025
I POREZNI PRIHODI	5.273.063.206	5.429.538.611	5.622.519.162	5.831.718.136
1. Prihodi od indirektnih poreza	4.150.295.875	4.290.150.460	4.429.792.840	4.580.284.600
1.1. Prihodi od indirektnih poreza iz raspodjele sa Jedinstvenog računa	3.395.006.024	3.298.141.276	3.408.017.005	3.691.546.239
1.2. Prihodi od indirektnih poreza za servisiranje vanjskog duga	532.278.751	762.095.084	785.011.835	643.903.161
1.3. Prihodi od namjenske putarine za finansiranje autocesta i cesta	222.011.100	228.914.100	235.764.000	243.835.200
1.4. Ostali indirektni porezi (naknadne uplate prema propisima koji više nisu u primjeni)	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
2. Prihodi od direktnih poreza	1.122.767.330	1.139.388.151	1.192.726.322	1.251.433.536
2.1. Porez na dobit	482.064.722	465.028.036	479.191.888	495.421.751
2.2. Porez na dohodak	514.871.182	544.489.121	579.491.094	617.658.915
2.3. Porez na imovinu	35.830.972	36.887.985	37.976.181	39.096.478
2.4. Porez na naslijeđe i poklon	4.465.043	4.531.126	4.598.186	4.666.239
2.5. Porez na promet nepokretnosti	84.535.411	87.451.883	90.468.973	93.590.152
2.6. Ostali direktni porezi (naknadne uplate prema propisima koji više nisu u primjeni)	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
II DOPRINOSI	4.139.655.587	4.306.454.479	4.501.527.045	4.709.141.889
1. Doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje	2.321.528.130	2.408.817.587	2.511.255.745	2.620.675.588
2. Doprinosi za zdravstveno osiguranje	1.628.569.558	1.698.970.724	1.781.683.366	1.869.407.450
3. Doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti	189.557.899	198.666.167	208.587.933	219.058.851
III NEPOREZNI PRIHODI	1.271.269.159	1.343.606.347	1.353.887.424	1.344.266.757
1. Takse	136.401.006	136.021.920	135.053.953	134.073.267
1.1. Administrativne takse	32.825.279	33.475.220	34.138.029	34.813.962
1.2. Sudske takse	29.710.212	30.138.039	30.572.027	31.012.264
1.3. Komunalne takse	59.707.324	57.752.968	55.180.967	52.511.735
1.4. Boravišna taksa	2.787.469	2.971.163	3.166.963	3.375.665
1.5. Ostale takse	11.370.722	11.684.531	11.995.967	12.359.640
2. Naknade i članarine	573.653.709	591.136.834	606.875.299	623.140.939
2.1. Naknade od priređivanja igara na sreću	31.576.699	32.145.079	32.723.691	33.312.717
2.2. Vodne naknade	55.225.849	56.650.676	58.112.263	59.611.560
2.3. Naknade za ceste	78.509.299	80.432.777	82.403.380	84.422.263
2.4. Naknade za korištenje autocesta	40.443.364	41.814.394	43.231.902	44.697.463
2.5. Naknade za tehnički pregled vozila	1.123.483	1.151.233	1.179.669	1.208.807
2.6. Posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća	31.471.493	32.686.293	34.095.072	35.602.074
2.7. Naknade za vatrogastvo	822.316	851.097	880.885	911.716
2.8. Naknade za zaštitu okoliša	27.787.503	29.029.604	30.327.228	31.682.855
2.9. Naknade za korištenje šuma	21.388.121	23.505.545	23.270.490	23.037.785
2.10. Naknade za zemljište, izgradnju i zauzimanje javnih površina	80.014.319	81.974.669	83.983.049	86.040.633
2.11. Koncesione naknade	23.007.076	23.122.111	23.237.722	23.353.910
2.12. Naknade iz oblasti veterinarstva i poljoprivrede	4.225.263	4.306.388	4.389.071	4.473.341
2.13. Naknade iz oblasti vodenog prevoza	25.169	25.180	25.192	25.203
2.14. Članarine turističkim zajednicama	7.042.279	7.359.181	7.690.344	8.036.410
2.15. Članarine obrtničkih komora	833.356	853.773	874.691	896.121
2.16. Ostale naknade	170.158.121	175.228.833	180.450.652	185.828.082
3. Novčane kazne	48.166.614	49.053.361	49.956.433	49.053.361
4. Ostali neporezni prihodi	513.047.830	567.394.231	562.001.739	537.999.190
4.1. Prihodi od finansijske i nematerijalne imovine	321.803.570	377.443.781	373.115.309	349.955.123
4.2. Prihodi od iznajmljivanja materijalne imovine	28.469.651	28.896.696	29.330.146	29.770.098
4.3. Prihodi od pružanja javnih usluga i vlastiti prihodi	89.886.206	91.809.771	93.774.500	95.781.274
4.4. Neplanirane uplate prihoda	72.888.403	69.243.983	65.781.784	62.492.695
UKUPNO (I + II + III):	10.683.987.951	11.079.599.436	11.477.933.631	11.885.126.782

Izvor: Federalno ministarstvo finansija

Indirektni porezi

U 2022. godini očekivan je nastavak rasta naplate prihoda od indirektnih poreza iz raspodjele sa Jedinostvenog računa Uprave za indirektno oporezivanje, koji bi trebali biti ostvareni u iznosu od 3.927,3 mil. KM i u odnosu na 2021. godinu veći za 9,93% ili za 354,7 mil. KM. Nakon odbitka sredstava namjenjenih otplati vanjskog duga, ukupan raspoloživi dio prihoda od indirektnih poreza za dalju raspodjelu korisnicima u Federaciji BiH, odnosno njihovu budžetsku potrošnju, trebao bi iznositi nešto više od 3.395 mil. KM i biti veći za približno 10,83% o odnosu na 2021. godinu.

U narednom srednjoročnom periodu, prateći ukupan plan naplate prihoda na Jedinostvenom računu, pretpostavljen od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje (OMA), kao i projekciju kretanja koeficijenta učešća Federacije BiH u međuentiteskoj raspodjeli, baziranog na prognozama ostvarenja krajnje potrošnje, predviđa se da će u 2023. godini ukupno doznačena sredstva od indirektnih poreza za Federaciju BiH biti veća za 3,39%, dok se u 2024. i 2025. očekuje njihov rast od 3,27% i 3,40% (BAZA: prethodna godina).

U 2023. godini doći će do značajnijeg porasta dospjeća obaveza na ime otplate vanjskog duga, uslijed čega će i pored pretpostavljenog rasta naplate prihoda na Jedinostvenom računu, raspoloživi prihodi od indirektnih poreza za korisnike u Federaciji BiH u ovoj godini pretrpjeti smanjenje od 2,85% u poređenju sa 2022. godinom. U 2024. godini, prateći rast naplate na ukupnom nivou i raspoloživi dio prihoda od indirektnih poreza, nakon odbitka sredstava za otplatu vanjskog duga, trebao bi biti veći za 3,33% u poređenju sa uporednom bazom iz 2023. godine, dok se uslijed smanjenja dospjelih obaveza po osnovu vanjskog duga, u 2025. godini očekuje rast raspoloživih prihoda od indirektnih poreza za 8,32%.

Namjenska cestarina za izgradnju autocesta i izgradnju i rekonstrukciju drugih cesta

Prateći ukupan plan naplate, također dostavljen od strane OMA-e, očekivani nivo naplate prihoda od namjenske cestarine u 2022. godini iznosi nešto više od 222 mil. KM i veći je za 2,78% ili za 6 mil. KM.

U periodu 2023.-2025. godina očekuje se stabilan rast prema prosječnoj godišnjoj stopi od 3,18%.

Porez na dobit

Nakon značajnog oporavka zabilježenog u prethodnoj godini, prateći pozitivne tekuće trendove, kao i ostale parametre sa kojima je u vezi, očekivana naplata prihoda od poreza na dobit u Federaciji BiH u 2022. godini iznosi nešto više od 482 mil. KM i pretpostavlja rast od približno 23%.

Uzimajući u obzir visok nivo inflacije, koja će dovesti do značajnog porasta troškova poslovanja, očekivanja su da će u 2023. godini doći do smanjenja naplate prihoda od poreza na dobit za 3,53%. U narednim godinama, 2024. i 2025. prateći pozitivne makroekonomske prognoze, očekivana je ponovna uspostava pozitivnog trenda kretanja, sa stopama rasta od 3,05% i 3,39% respektivno.

Prihodi po osnovu poreza dohodak

Stabilan rast prihoda od poreza dohodak, prateći pozitivna očekivanja vezana za tržište rada, nastavlja se i u 2022. godini, sa očekivanom naplatom u iznosu od 514,9 mil. KM i rastom za 9,79% ili za 45,9 mil. KM.

Prateći makroekonomske prognoze sa kojima je u korelaciji, očekivane stope rasta za 2023., 2024. i 2025. godinu iznose 5,75%, 6,43% i 6,59% respektivno.

Obavezni socijalni doprinosi

Vežući se također za makroekonomske pretpostavke tržišta rada, očekivani nivo naplate ukupnih obaveznih doprinosa u 2022. godini iznosi 4.139,6 mil. KM i veći je za 6,04% ili za 235,7 mil. KM u odnosu na 2021. godinu.

Očekivane stope rasta za 2023.; 2024. i 2025. godinu iznose 4,03%, 4,53% i 4,61% respektivno.

Porezi na posjedovanje i prometovanje imovinom

Obzirom da se ovi prihodi uključuju tri različite kategorije: porez na imovinu, porez na poklon i naslijeđe i porez na promet nepokretnosti, te da je naplata istih trenutno regulirana kantonalni zakonima i propisima jedinica lokalne samouprave, teško je uspostaviti potpunost uporedivost trendova kretanja.

Bazirajući se na pojedinačnim projekcijama svake od navedenih kategorija, zasnovanim prvenstveno na tekućim trendovima naplate, projicirana stopa rasta ukupnih prihoda po osnovu poreza na posjedovanje i prometovanje imovinom u 2022. godini iznosi 8,56%, dok je pretpostavka da će se isti tokom perioda 2023.-2025. godina kretati po prosječnoj godišnjoj stopi rasta od 3,24%.

Neporezni prihodi

Prateći tekuće trendove u naplati, pretpostavljena stopa rasta ukupnih neporeznih prihoda u 2022. godini iznosi skromnijih 1,19%. Treba ipak uzeti u obzir da ukupni neporezni prihodi uključuju širok spektar prilično varijabilnih prihoda, bez kontinuiranog obrasca kretanja.

Zasnovane na prognozama makroekonomskih kretanja, za kategorije neporeznih prihoda koje imaju povezanost sa istim, te nadalje bazirane na planu naplate prihoda od krajnjih korisnika za povrate anuiteta po otplaćenim kreditima, koji uzimaju značajnije učešće u ukupnim neporeznim prihodima, projicirane srednjoročne stope kretanja za 2023.; 2024. i 2025. godinu iznose: 5,69%; 0,77% i -0,71% respektivno. Ovakva varijabilnost u kretanju upravo je direktno vezana za plan naplate prihoda od krajnjih korisnika, kako je već prednje istaknuto.

Rizici po ostvarenje projekcija

Srednjoročne projekcije javnih prihoda u Federaciji BiH prate pozitivna makroekonomska očekivanja u kretanju onih agregata sa kojim su u značajnoj korelaciji. Kod nekih stavki, u cilju očuvanja fiskalne discipline, već unutar osnovnog scenarija uključeni su i procjenjeni efekti pojedinih visokih rizika po ostvarenje makroekonomskih prognoza. Projekcije su usko vezane za pretpostavljenu brzinu oporavka ekonomije u postpandemijskom periodu, ali i najnovijim negativnim dešavanja u Ukrajini, koja su se odrazila na cjelokupnu svjetsku ekonomiju.

Obzirom na krajnju nepredvidivost mogućih budućih šokova, posebno kada je riječ o ubrzanom rastu inflacije, moguće su značajne promjene u krajnjem ishodu makroekonomskih pretpostavki, pa tako i projekcija javnih prihoda.

Pored navedenog, na drugačiji ishod u naplati javnih prihoda mogu u značajnoj mjeri uticati: neplanirane izmjene poreskih politika, značajna odstupanja u kretanju koeficijenta raspodjele prihoda od indirektnih poreza između entiteta u odnosu na trenutno procjenjeni, promjene u nivou planirane otplate vanjskog duga, promjene u izdvajanju prihoda od indirektnih poreza za Institucije BiH, rad poreske administracije, te razvoj drugih događaja poput novih elementarnih nepogoda. Treba uzeti u obzir i da kategorija ostalih prihoda uključuje širok spektar prilično varijabilnih neporeznih prihoda, od kojih značajan dio nema kontinuirani obrazac kretanja, čime je i rizik po projekciju veći.

4. JAVNI DUG U SREDNJOROČNOM PERIODU

Javni dug Federacije BiH, postupak zaduživanja i izdavanja garancija, limiti zaduživanja, osiguranje sredstava za otplatu duga, vođenje evidencije o dugu i druga pitanja koja se odnose na javni dug FBiH, kantona i općina, regulisani su Zakonom o dugu, garancijama i zaduživanju u Federaciji BiH. Stanje javnog duga je od izuzetnog značaja za kreiranje razvojnih politika. Pregled stanja i projekcija javnog duga u ovom dokumentu temelji se na raspoloživim podacima Federalnog ministarstva finansija.

Da bi odražavala aktuelno stanje, uspostavljena evidencija se ažurira na osnovu podataka koje kantoni, gradovi i općine imaju obavezu dostavljati kvartalno. Pregled stanja i projekcija javnog duga u ovom dokumentu se temelji na podacima o unutrašnjem i vanjskom dugu u Federaciji BiH sa kojima raspolaže Federalno

ministarstvo finansija, na Strategiji upravljanja dugom za period 2022. – 2024. i godišnjem planu zaduživanja pripremljenog u skladu sa Budžetom Federacije BiH za 2022. godinu.

4.1. Struktura duga u Federaciji BiH

Prema raspoloživim podacima, ukupni dug u FBiH na dan 31.12.2021. godine iznosi 6.525,67 mil. KM, što predstavlja povećanje za 357,06 mil. KM ili 5,79% u odnosu na prethodnu godinu.

Vanjski dug u Federaciji BiH na dan 31.12.2021. godine iznosi 5.402,00 mil. KM (povećanje za 419,28 mil. KM odnosno 7,76% u odnosu na 2020. godinu), najvećim dijelom je ugovoren sa bilateralnim i multilateralnim finansijskim institucijama (Svjetska banka, EBRD, EIB, MMF i dr.), u cilju osiguranja sredstava za finansiranje većih infrastrukturnih projekata, te za budžetsku podršku. Od ukupnog iznosa vanjskog duga u FBiH, na dug Vlade Federacije BiH odnosi se 2.357,59 mil. KM, na dug kantona 230,81 mil. KM, na dug gradova i općina 199,91 mil. KM, i na dug javnih preduzeća i ostalih korisnika 2.613,69 mil. KM. U narednoj tabeli je prikazana struktura duga u prethodnom trogodišnjem periodu.

Tabela 6: Konsolidovani dug u FBiH na bazi verifikovanog unutrašnjeg duga (mil. KM)

Javni dug u FBiH (KM)	2018.	2019.	2020.	2021.
1. Unutrašnji dug u Federaciji BiH	949,22	1.000,12	1.185,89	1.123,67
1.1. Unutrašnji dug Federacije BiH	704,67	726,22	860,51	761,08
1.2. Unutrašnji dug kantona	182,72	199,75	225,13	242,47
1.3. Unutrašnji dug općina i gradova	61,83	74,15	74,09	75,65
2. Vanjski dug u Federaciji BiH	4.702,74	4.595,39	4.982,72	5.402,00
2.1. Vanjski dug Federacije BiH	2.291,21	2.080,62	2.321,66	2.357,59
2.2. Vanjski dug kantona	237,14	221,67	214,81	230,81
2.3. Vanjski dug općina i gradova	154,05	168,72	191,01	199,91
2.4. Vanjski dug javnih preduzeća i ostalih korisnika	2.020,34	2.124,38	2.255,86	2.613,69
Ukupan dug u Federaciji BiH	5.651,96	5.595,50	6.168,63	6.525,67

Izvor: Federalno ministarstvo finansija

Unutrašnji dug u Federaciji BiH na dan 31.12.2021. godine iznosi 1.123,67 mil. KM, što je u poređenju sa stanjem na kraju 2020. godine manje za 62,22 mil. KM, ili 5,25%. Od ukupnog unutrašnjeg duga u FBiH, na dug Federacije BiH se odnosi 761,08 mil. KM, kantona 242,47 mil. KM, gradova i općina 75,65 mil. KM te javnih preduzeća i ostalih korisnika 44,47 mil. KM.

Unutrašnji dug FBiH sastoji se od tržišnih i netržišnih instrumenata. Tržišni instrumenti su trezorski zapisi i trezorske obveznice koje je Federacija Bosne i Hercegovine, putem aukcija, počela izdavati 2011. i 2012. godine.

Ukupan vanjski i unutrašnji dug Vlade Federacije BiH, ne uzimajući u obzir dug koji je supsidijarno prenesen na krajnje korisnike, za 2021. godinu iznosi 3.118,67 mil. KM, te je u odnosu na 2020. godinu smanjen za 63,50 mil. KM ili 2,00%.

U strukturi ukupnog duga Federacije BiH za 2021. godinu, vanjski dug učestvuje sa 82,78%, što je više za 9,82 p.p. u odnosu na 2020. godinu kada je taj procenat iznosio 72,96%.

Učešće ukupnog duga u Federaciji BiH u BDP-u na 31.12.2021. godine je 29,34% BDP-a što je za 2,76% više u odnosu na 2020. godinu. Učešće duga u BDP-u Federacije BiH prikazano je u tabeli ispod.

Tabela 7. Odnos duga prema BDP-u

Godina	BDP-realni	Stanje duga			Odnos duga prema BDP-nominalni		
		Vanjski dug	Unutrašnji dug	Ukupno	Vanjski dug	Unutrašnji dug	Ukupno
	1	2	3	4 (2+3)	5 (2: 1)	6 (3:1)	7 (4:1)
31.12.2021.	22.243	5.402,01	1.123,67	6.525,68	24,29%	5,05%	29,34%
31.12.2020.	21.984	4.982,72	860,51	5.843,23	22,67%	3,91%	26,58%
31.12.2019.	21.946	4.595,39	726,22	5.321,61	20,94%	3,31%	24,25%

Ukupan vanjski i unutrašnji dug Vlade Federacije BiH, ne uzimajući u obzir dug koji je supsidijarno prenesen na krajnje korisnike, za 2021. godinu iznosi 3.118,67 mil. KM, te je u odnosu na 2020. godinu smanjen za 63,50 mil. KM ili 2,00%.

Tabela 8. Kretanje ukupnog vanjskog i unutrašnjeg, verifikovanog duga u FBiH, mil. KM (svi nivoi vlasti)

	Vanjski dug	Unutrašnji dug	Ukupno
2017.	4.739,37	1.132,24	5.871,61
2018.	4.702,74	949,22	5.651,96
2019.	4.595,39	1.000,12	5.595,50
2020.	4.982,72	1.185,89	6.168,63
2021.	5.402,00	1.123,67	6.525,67

Tabela 9. Kretanje vanjskog i unutrašnjeg, verifikovanog duga FBiH, mil. KM (samo federalni nivo),

	Vanjski dug	Unutrašnji dug	Ukupno
2017.	2.393,51	894,69	3.288,20
2018.	2.291,21	704,67	2.995,88
2019.	2.080,62	726,22	2.806,84
2020.	2.321,66	860,51	3.182,17
2021.	2.357,59	761,08	3.118,67

Izvor: Federalno ministarstvo finansija

Tabela 10. Promjena strukture duga FBiH na kraju 2021. u odnosu na proteklu godinu (mil.KM)

Kategorije duga	Stanje duga 31.12.2020.	Stanje duga 31.12.2021.
1. Unutarnji dug u FBiH	1.185.886.938	1.123.668.096
1.1. Unutarnji dug Federacije BiH	860.514.621	761.083.273
1.1.1. Vrijednosni papiri	849.862.824	754.277.458
a) Dugoročni vrijednosni papiri	749.862.824	704.277.458
Stara devizna štednja	0	0
Ratna potraživanja	109.862.824	74.277.458
Obveznice Federacije	640.000.000	630.000.000
b) Kratkoročni vrijednosni papiri (trezorski zapisi)	100.000.000	50.000.000
1.1.2. Krediti banaka	0	0
1.1.3. Obaveze bivšeg FMO	0	0
1.1.4. Verifikovani Unutarnji dug za koji nisu emitovane obveznice	10.651.797	6.805.815
stara devizna štednja	10.397.408	6.541.908
ratna potraživanja	254.389	263.907
1.2. Unutarnji dug kantona	225.131.072	242.471.662
Obveznice	16.290.000	16.290.000
Krediti	208.841.072	226.181.662
Ostalo	0	0
1.3. Unutarnji dug općina i gradova	74.092.494	75.646.482
Obveznice	0	0
Krediti banaka	74.092.494	75.646.482
Ostalo	0	0
1.4. Unutarnji dug javnih preduzeća i ostalih korisnika	26.148.752	44.466.678
Obveznice		0
Krediti banaka	26.148.752	44.466.678
Ostalo	0	0
2. Vanjski dug u FBiH	4.982.724.574	5.402.005.569
2.1. Vanjski dug Federacije	2.247.915.231	2.357.589.211
2.2. Vanjski dug kantona	214.807.621	230.812.399
2.3. Vanjski dug općina i gradova	265.106.201	199.915.171
2.4. Vanjski dug javnih preduzeća i ostalih korisnika	2.254.895.521	2.613.688.788
UKUPNO dug Federacije BiH	3.108.429.852	3.118.672.484
UKUPNO dug Kantona	439.938.693	473.284.061
UKUPNO dug općina i gradova	339.198.694	275.561.653
UKUPNO dug javnih preduzeća i ostalih korisnika	2.281.044.273	2.658.155.466
UKUPNO DUG U FEDERACIJI BIH	6.168.611.512	6.525.673.665

Izvor: Federalno ministarstvo financija

4.2. Projekcija stanja duga u Federaciji BiH

U periodu 2022 - 2024. godine očekuje se povećanje udjela ukupnog duga Federacije BiH u BDP-u na 17,27% u 2022. godini, te njegovo postepeno smanjivanje na 15,71% u 2023. i 14,49% u 2024. godini.

Tabela 11. Pokazatelji održivosti duga Federacije BiH (mil. KM) na bazi verifikovanog unutrašnjeg duga

OPIS	2020.	2021.	Projekcija			
			2022.	2023.	2024.	2025.
BDP	22.149*	22.243	22.355	24.219	25.216	25.400
Stanje vanjskog duga FBiH	2.321,70	2.357,59	3.010,50	2.985,40	2.855,00	2.715,00
Stanje unutrašnjeg duga FBiH	860,5	761,08	850	820	800	600
Ukupan dug FBiH	3.182,20	3.118,67	3.860,50	3.805,40	3.655,00	3.315,00
Ukupan dug FBiH/BDP	14,37*	14,02%	17,27%	15,71%	14,49%	13,05%
Vanjski dug FBiH/BDP	10,48%*	10,60%	13,47%	12,33%	11,32%	10,69%
Unutrašnji dug FBiH/BDP	3,89%*	3,42%	3,80%	3,39%	3,17%	2,36%

Izvor: Federalno ministarstvo finansija i izračun Zavoda; *Procjena FZS

Dinamika zaduživanja nalaže potrebu stalnog praćenja duga uz zaduživanje kod međunarodnih finansijskih institucija pod koncesionim uslovima (niska kamatna stopa, duži rok otplate i što duži grace period). Novo zaduživanje bi moralo biti povezano sa projektima koji doprinose ubrzanju reformi, kao osnove za daljnji privredni rast. Donošenje svake pojedinačne odluke o novom zaduženju pretpostavlja nužnu analizu makroekonomskih tokova i implikacije na osnovne makroekonomske pokazatelje FBiH.

Tabela 12. Projekcije otplate duga Vlade Federacije BiH za period 2022. – 2025.godina

Kategorija duga	2022.	2023.	2024.	2025.
Unutrašnji dug	362,62	212,83	235,68	240
Vanjski dug	425,83	668,64	655,21	560

4.3. Upravljanje dugom u Federaciji BiH

Jačanje upravljanja dugom u Federaciji BiH je utvrđeno kao jedna od ključnih reformskih mjera, čijim sprovođenjem bi se osiguralo kontinuirano održavanje javnog duga o okviru kriterija iz Maastricht-a, s konačnim ciljem smanjenja javnog duga u odnosu na BDP.

Uz potporu Svjetske banke⁴⁷ i Međunarodnog monetarnog fonda, poduzimaju se aktivnosti na unaprijeđenju upravljanja dugom, povećanju transparentnosti, fiskalne

⁴⁷ Odjel Svjetske banke koji se bavi procjenom performansi za upravljanje dugom, primjenom DeMPA instrumenata, proveo procjenu učinka upravljanja dugom u Federaciji BiH kako bi se, analizom elemenata od izuzetnog značaja za postizanje zdrave prakse upravljanja dugom, izmjerio učinak upravljanja dugom Vlade Federacije BiH.

odgovornosti i predvidivosti zaduživanja Vlade Federacije BiH. Reformskim planom, zasnovanim na nalazima izvršene procjene performansi za upravljanje dugom (DeMPA⁴⁸) Vlade Federacije BiH, utvrđene su aktivnosti, indikativni rokovi i očekivani rezultati za svaku od aktivnosti koje zahtijevaju sprovođenje korektivnih mjera, a sve s ciljem unaprijeđenja upravljanja javnim dugom

Za upravljanje dugom Federacije, u skladu sa Zakonom o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji Bosne i Hercegovine nadležno je Federalno ministarstvo finansija, a za upravljanje dugom kantona, gradova i općina ministarstva finansija kantona, odnosno gradske i općinske službe za finansije.

Na osnovu izvršene procjene važećeg pravnog okvira za upravljanje dugom izrađen je novi Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji BiH⁴⁹, kojim se, između ostalog, unaprijeđuju procesi upravljanja rizicima, revidiraju limiti zaduženosti (zavise od sposobnosti kantona, gradova i općina da servisiraju svoje obaveze i vezuju se za prosječne redovne prihode ostvarene u propisanom periodu) i izloženosti kako na nivou Federacije, tako i na nivou kantona, gradova i općina (izloženost Federacije prema kantonu, gradu i općini, prema jednom sektoru, pravnom licu ili grupi povezanih pravnih lica; granice izloženosti kantona, grada i općine prema jednom pravnom licu) i utvrđuju nove gornje granice javnog duga i garancija, te jača kontrola nad zaduživanjem.

U svrhu održivosti javnog duga, nakon adekvatnih izmjena, odnosno donošenja novog Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji BiH, donijeti će se i odgovarajući podzakonski akti. Time će se doprinijeti provedbi planirane ekonomske politike i reforme, kako u pogledu uspostavljanja novih fiskalnih pravila za dug, zaduživanje i garancije, tako i u pogledu obuhvata mjerenja javnog duga koji je usklađen sa statističkom metodologijom Europske unije.

Nakon donošenja novog Zakona o dugu, izrada Strategije upravljanja dugom koja se sada priprema u skladu sa navedenim Reformskim planom, postat će zakonska obaveza, a Vlada Federacije BiH će biti obavezna da usvaja i Godišnji plan zaduživanja, koji se, između ostalog, temelji na Programu javnih investicija Federacije BiH⁵⁰, te da izvještava o dugu⁵¹.

Imajući u vidu izmjenu zakonskog okvira u pogledu donošenja novih fiskalnih pravila zaduživanja za sve nivoe vlasti u FBiH, kojim se stvaraju preduslovi za povećanje transparentnosti zaduživanja i izvještavanja o dugu u FBiH, te omogućava upravljanje dugom na adekvatan način, nužno je, uspostavljanjem informacionog sistema za upravljanje dugom (evidentiranje i praćenje duga i garancija, izvještavanje o dugu i sl.), unaprijediti kapacitete i stvoriti tehničke pretpostavke za poboljšanje cjelokupnog procesa.

⁴⁸ DeMPA je metodologija za ocjenjivanje učinka upravljanja javnim dugom pomoću sveobuhvatnog skupa indikatora koji pokrivaju cijeli spektar funkcija vlade vezanih za upravljanje dugom

⁴⁹ Oba Doma Federacije BiH su prihvatila Nacrt Zakona nakon čega je održana i javna rasprava. Sektor za upravljanje dugom je trenutno u procesu pripreme Prijedloga zakona

⁵⁰ Donošenje programa javnih investicija zakonska je obaveza, kako za Vladu Federacije BiH, tako i kantonalne vlade

⁵¹ Kvartalno i godišnje izvještavanje: kvartalni izvještaji o dugu Federacije BiH i Informacije o vanjskom i unutrašnjem dugu u Federaciji BiH

Strategijom upravljanja dugom FBiH za period 2022-2024.⁵² definisani su ciljevi upravljanja dugom, koji će i u narednom periodu predstavljati prioritet, imajući u vidu potrebe Vlade Federacije da, uz održavanje prihvatljivog nivoa rizika, te srednjoročnih i dugoročnih troškova finansiranja, osigura finansijska sredstva za tekuće potrebe i investicijska ulaganja, kao i da nastavi aktivnosti na razvoju domaćeg tržišta vrijednosnih papira.

Ovim se, imajući u vidu da Federacija Bosne i Hercegovine i dalje ima veliku potrebu za novčanim sredstvima za izgradnju i obnovu infrastrukture, izgradnju velikih energetskih projekata kao i za budžetsku podršku, stvara osnova za odgovornije, transparentnije i efikasnije korištenje i upravljanje javnim resursima.

Ugovaranje novih zaduživanja također podrazumijeva analizu i pažljivu selekciju, u zavisnosti od potreba za finansiranjem i dostupnih izvora finansiranja, a u svrhu realizacije ciljeva upravljanja dugom.

Srednjoročna strategija upravljanja dugom daje pregled troškova i rizika duga Federacije BiH u narednom periodu, pod pretpostavkom realizacije investicijskih projekata u okviru prognoziranih makroekonomskih pokazatelja, te procjenjuje troškove njegovog servisiranja ukoliko dođe do nepredviđenih šokova na tržištu u smislu oscilacije kamatnih stopa i deviznih kurseva.

Obaveze po novim zaduživanjima za investicijske projekte trebale bi biti izmirene od strane krajnjih korisnika kreditnih sredstava, čime se visina duga koji se servisira iz budžeta Vlade Federacije BiH ostala u prihvatljivom okviru, s obzirom da visina duga utiče na interes potencionalnih investitora za ulaganja u vladine vrijednosne papire i na direktne strane investicije.

Na osnovu trenutnog makroekonomskog okvira (Dokument okvirnog budžeta Federacije BiH 2022.-2024. godine) praćenjem preferirane strategije zaduživanja na kraju 2024. godine očekivani indikatori rizika portfolija duga bili bi sljedeći:

- prosječno vrijeme dospelja kredita (ATM) ne bi trebalo biti manje od 5,7 godina;
- prosječno vrijeme refiksiranja kredita (ATR) će iznositi 4,28 godinu;
- učešće servisiranja kamata po osnovu duga u prihodima će iznositi manje od 15%.

Metre definisane ovom Strategijom su osjetljive na promjene pretpostavki o rastu, fiskalnom deficitu i dostupnosti predviđenih izvora financiranja, prvenstveno koncesijskih izvora finansiranja.

Realiziranjem zaduženja u cilju postizanja optimalnog portfolija duga nastoje se minimizirati sveukupni rizici. Prilikom planiranja zaduživanja, voditi će se računa o održanju ravnomjerne strukture otplate duga po godinama u cilju minimiziranja rizika refinanciranja, maksimalno će se koristiti zaduživanje u EUR i KM sa fiksnim kamatnim stopama u cilju smanjenja valutnog i kamatnog rizika.

⁵² Strategiju upravljanja dugom Vlada Federacije još uvijek donosi u skladu sa Reformskim planom, s obzirom da obaveza njenog donošenja nije Zakonom propisana